

conversion resorts *in the*
DIE ROL VAN DOORSKAKELINGSDOORDE IN DIE
re-introduction process *prisoners*
HERINSKAKELINGSPROSES VAN DIE GEVANGENE IN DIE
community
GEMEENSAP.

G URBANI
D.Ed. (UNISA)

VERHANDELING VOORGELE TER NAKOMING VAN DIE VEREISTES
VIR DIE GRAAD MAGISTER ARTIUM IN DIE DEPARTEMENT
KRIMINOLOGIE VAN DIE FAKULTEIT LETTERE EN WYSBEGEERTE
AAN DIE UNIVERSITEIT VAN ZOELOELAND.

STUDIELEIER: PROF P.J. POTGIETER

DURBAN
JANUARIE 1992

EK VERKLAAR HIERMEE DAT: 'DIE ROL VAN
OORSKAKELINGSOORDE IN DIE HERINSKAKELINGSPROSES VAN
DIE GEVANGENE IN DIE GEMEENSKAP' MY EIE WERK IS EN DAT
EK ALLE BRONNE WAT EK GEBRUIK OF AANGEHAAL HET DEUR
MIDDEL VAN VOLLEDIGE VERWYSING AANGEDUI EN ERKEN HET.

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'G. Urbani', with a stylized, cursive script.

G. URBANI

(i)

DANKBETUIGINGS

Ek wil graag my opregte dank en waardering betuig teenoor:

- . Ons Verlosser wat gesê het: "As die Seun julle dan vrygemaak het, sal julle waarlik vry wees."
- . Professor P.J. Potgieter, wat met sy geesdrif vir die akademie vir my 'n bron van inspirasie en motivering was, vir sy opofferende hulp en sy gewaardeerde vriendskap en vertroue in my vermoëns.
- . Riana, Gian, Giovanni en Rani vir hulle liefde en steun
- . Riana, Aletta vir die taalversorging.
- . Roelien Conradie vir die uitmuntende tikwerk.
- . Die Universiteit van Zoeloeland vir die geleentheid om verder te kon studeer.

INHOUDSOPGAWE

Hoofstuk		Bladsy
1.	ALGEMENE ORIËTERING	1
1.1	Inleiding	1
1.2	Probleemontleding	2
1.3	Probleemstelling	4
1.4	Begripsverheldering	5
1.4.1	Behandelingsprogram	6
1.4.2	Dagparool	7
1.4.3	Gevangene	8
1.4.4	Inrigtingsafhanklikheid	8
1.4.5	Nasorg	8
1.4.6	Onvoorwaardelike vrylating	9
1.4.7	Oorskakelingsoord	9
1.4.8	Parool	12
1.4.9	Raadsgevangene	12
1.4.10	Rekonstruksiediens	13
1.4.11	Voorwaardelike vrylating	13
1.5	Doel van die ondersoek	14
1.6	Metodologiese benadering	14
1.6.1	Metode	14

(iii)

1.6.2	Navorsingsafbakening	15
1.6.3	Beperkings van die ondersoek	16
1.7	Hoofstukindeling	17

2. DIE LEEFWÊRELD EN HERINSKAKELING
VAN DIE GEVANGENE

2.1	Inleiding	18
2.2	Die leefwêreld van die gevangene	18
2.2.1	Belewing	19
2.2.2	Die kunsmatige inrigtingsomgewing	20
2.3	Die herintegrasiemodel	25
2.4	Vrylating van oortreders	28
2.4.1	Wyses van vrylating	28
2.4.2	Besluitneming oor vrylating	28
2.5	Ontslagvoorbereiding	33
2.5.1	Behoeftes ten tyde van gemeenskaps- inskakeling	34
2.5.2	Ontslagvoorbereidingsprogramme	35
2.6	Sintese	39

3. ONTSTAAN EN ONTWIKKELING VAN OOR-
SKAKELINGSOORDE

3.1	Inleiding	41
-----	-----------	----

(iv)

3.2	Ontstaan en ontwikkeling:	
	Tydperk tot 1900.	42
3.3	Ontwikkeling: 1990 tot 1950	44
3.4	Ontwikkeling: 1950 tot 1960	46
3.5	Ontwikkeling: 1960 tot 1970	47
3.6	Ontwikkeling: vanaf 1970	48
3.7	Sintese	51
4.	STRUKTUUR EN FUNKSIE VAN OORSKA- KELINGSDOORDE	
4.1	Inleiding	52
4.2	Beheer en alternatiewe modelle	53
4.3	Grootte, ligging en ekonomiese implikasies	57
4.3.1	Grootte en ligging	57
4.3.2	Ekonomiese implikasies	59
4.4	Personeel, seleksie van inwoners en bemoeienisprogramme	61
4.4.1	Personeel	61
4.4.2	Seleksie van inwoners	62
4.4.3	Bemoeienisprogramme	68
4.5	Evaluering van die doeltreffendheid van oorskakelingsoorde	75

4.6	Sintese	78
5.	SAMEVATTING EN AANBEVELINGS	
5.1	Samevatting	80
5.1.1	Probleemstelling	80
5.1.2	Die leefwêreld en herinskakeling van die gevangene	80
5.1.3	Ontstaan en ontwikkeling van oorskakelingsoorde	81
5.1.4	Struktuur en funksie van oor- skakelingsoorde	82
5.1.5	Doel met hierdie ondersoek	84
5.2	Aanbevelings	85
5.2.1	Oorskakelingsoorde	85
5.3	Slotopmerking	87
	BIBLIOGRAFIE	88
	DIAGRAM	
4.1	Skematiese voorstelling van half- weghuise	54

OPSOMMING

Die gevangene en veral die raadgevangene word gekonfronteer met die moontlikheid om afhanklik van die korrektiewe inrigting te word. Terwyl hy in die konvensionele gevangenis verkeer, word die beleweniswêreld van die gevangene noodwendig instusioneel gerig en gereël. By ontslag word hy gekonfronteer met 'n wêreld waarin hy weer eens self besluite neem. Ten einde hom in staat te stel om die verantwoordelikhede, pligte en verpligtinge wat hy na ontslag as vrye burger sal moet dra en nakom, is voorbereiding nodig. Hierdie voorbereiding vir herinskakeling in die vrye gemeenskap behels veel meer as die verkryging van verblyf en 'n betrekking en die vraag ontstaan of die konvensionele gevangenis die aangewese plek is om 'n gevangene voor te berei vir sy herinskakeling in die gemeenskap. Die daarstelling en doeltreffende funksionering van oorskakelingsoorde kan moontlik daartoe lei dat die gevangene wat nog onder vonnis is en wie se behandelingsprogram sy opname in so 'n inrigting vereis, beter voorberei kan word vir sy herinskakeling in die vrye gemeenskap.

Hierdie studie poog om 'n studie van bestaande navorsingsliteratuur in verband met oorskakelingsoorde te onderneem ten einde die ontstaan en ontwikkeling van sulke inrigtings as 'n struktuur te beskryf en die funksie van dié inrigtings uiteen te sit.

Voortvloeiend uit die "herintegrasiemodel" met sy klem op gemeenskapsbehandeling en gemeenskapsinskakeling, word die gevangene gehelp en gesteun om uiteindelik as verantwoordelike en verantwoordbare persoon tot die

vrye gemeenskap terug te keer. As gemeenskaps-gebaseerde ontslagvoorbereidings-benadering, bied die oorskakelingsoord 'n unieke geleentheid om in die behoeftes van die gevangene ten aansien van sy herinskakeling te voorsien.

Die snelle uitbreiding van oorskakelingsoorde was oorspronklik gebaseer op die teoretiese veronderstelling dat sulke oorde residivisme sou verlaag, mensliker behandeling sou verseker en uitgawes sou verminder. Benewens die verskillende benamings vir oorskakelingsoorde wat in verskillende lande en self binne dieselfde land en/of staat aangetref word, blyk dit dat die beheer oor dié oorde soms by die staat en soms by partikuliere welsynsinstitusies berus. Oorskakelingsoorde wat deur die staat beheer word se gemiddelde kostes is aansienlik laer as dié oorde wat deur partikuliere institusies beheer word. Oorde wat deur die owerhede beheer word, benut op 'n roterende basis die dienste van personeel wat ook in die konvensionele gevangenis dienste lewer. Ten aansien van die seleksie van inwoners word verskillende kriteria aangetref. Die bemoeienisprogramme toon ook groot verskille en behoort toegespits te wees op die voorsiening in die behoeftes van die inwoners. Bemoeienisprogramme sluit onder andere persoonlike berading, gesins- en huweliksterapie, realiteitsterapie en maatskaplike bedrewenheidsopleiding in. Die oorskakelingsoord word beskou as die fokuspunt vir die mobilisering van gemeenskapslede en -bronne om in die behoeftes van "oudgevangenes" te voorsien deur samewerking te bewerkstellig met bestaande gemeenskapsinstellings soos opleidingsinrigtings, besighede en diensorganisasies. Oorskakelingsoorde sluit die belangrike moontlikheid

(viii)

in dat persone wat skuldig bevind en gevonniss is, direk daarheen gestuur kan word en voort kan gaan met die betrekking wat hy v  r skuldigbevinding beklee het. Die daarstelling van oorskakelingsoorde sal dus twee belangrike behoeftes bedien: dit sal inrigtings-afhanklikheid teenwerk by daardie gevangenes wat kwalifiseer vir opname in sodanige inrigtings en tweedens sal dit hoogs bevorderlik wees vir die gevangene se herinskakeling in die gemeenskap. Op grond van hierdie studie word aanbeveel dat die daarstelling van oorskakelingsoorde deur die Departement van Korrektiewe Dienste as 'n prioriteit oorweeg moet word.

SUMMARY

The prisoner, and especially the "board prisoner", is confronted with the possibility of becoming institutionalised. While being incarcerated in the conventional prison, his life world is of necessity institutionally ruled and governed. Upon release he is confronted with a world where he once more has to make his own decisions; he has to be prepared for his reintroduction into a free society and for taking up his responsibilities and obligations as a free citizen. This entails much more than finding accommodation or employment - the question arises whether the conventional prison is the appropriate place for this process of reintegration into community life.

The establishment and efficient functioning of transitional havens may be instrumental in preparing the prisoner, who is still under sentence and whose treatment programme makes provision for admittance to such an institution, for reintroduction into free society.

The objective of this study was to undertake an investigation of existing research literature relating to transitional havens, in order to describe the origin and development as well as the structure and functioning of these institutions. Arising from the "reintegration model" with its emphasis on community treatment and community integration, the prisoner is assisted and supported towards returning to society as

(x)

a responsible and accountable person. As a community-based release preparatory approach, transitional havens offer a unique opportunity towards addressing the needs of the prisoner.

The creation and development as well as the structure and functioning of transitional havens are described. The rapid expansion of transitional havens was originally based on the theoretical assumption that these havens would lower residivism, ensure more humane treatment and reduce expenditure. Apart from different names given to transitional havens by different countries, or even states within countries, it appears that control of these havens may rest with the state or private welfare organisations. Transitional havens controlled by the state are run at lower cost than those controlled by private institutions. State controlled havens utilise the services of personnel, who also serve in conventional prisons, on a rotating basis.

It has been found that, with regard to the selection of residents, different criteria is adopted. The intervention programme includes, inter alia, personal counselling, family and marital therapy, reality therapy and social skills training. The transitional haven is regarded as the focus point for the mobilisation of community members and community sources towards addressing the needs of ex-prisoners by facilitating co-operation with existing organisations, such as training centres, businesses and service centres. The haven encompasses

the very important possibility that convicted persons may be transferred there directly, allowing them to continue with professions held prior to conviction.

The creation of transitional havens will therefore serve two important objectives: firstly, it will counteract institutional dependency amongst prisoners who qualify for admittance and secondly, it will contribute considerably towards the prisoner's reintegration into community life.

Based on this study it is recommended, as a matter of priority, that the creation of transitional havens by the Department of Correctional Services, be considered.

HOOFSTUK 1

ALGEMENE ORIËTERING

1.1 INLEIDING

Die afgelope tien jaar het die daaglikse gemiddelde gevangenisbevolking in die Republiek van Suid-Afrika (RSA) op meer as een honderd duisend te staan gekom (Verslag 1990: 64). Elke jaar word gevangenes of op parool (cf. 1.4.8) of onvoorwaardelik (cf. 1.4.6) vrygelaat. Gedurende die tydperk 1 Julie 1989 tot 30 Junie 1990 is 59 482 persone op parool/proef vrygelaat en moontlik selfs meer is onvoorwaardelik vrygelaat (Verslag 1990: 93).

Volgens Neser, Cilliers en Van den Heever (1989a: 289) sal inrigtingstrawwe altyd nodig wees vir dié tipe oortreder wat die gemeenskap in so 'n mate bedreig dat hy tydelik as straf van die samelewing geïsoleer moet word. Gevangeneskap behels egter veel meer as die ontneming van die fisiese vryheid van 'n persoon. Intense pyn is dikwels geleë in die frustrasie of deprivasie rakende die ontneming van sy vryheid, byvoorbeeld heteroseksuele verhoudings, isolasie van die vrye gemeenskap, ontneming van besittings en sekuriteit (cf. Sykes 1971: 63-78; Neser en Cilliers

2.

1988: 66-75; Reid 1976: 610-614). Terwyl hy in die konvensionele gevangenis verkeer, word die leefwêreld van die gevangene noodwendig institusioneel gerig en gereël. By sy ontslag word hy gekonfronteer met 'n wêreld waarin hy weer eens self besluite sal moet neem. Ten einde hom in staat te stel om die verantwoordelikhede, pligte en verpligtinge wat hy na ontslag as vrye burger sal moet dra en nakom is voorbereiding in hierdie verband nodig.

1.2 PROBLEEMONTLEDING

Die gevangene se opname in die gevangenis het skeiding tussen hom en die beleweniswêreld waaraan hy gewoond was, meegebring. Elke gevangene, maar veral die raadgevangene (cf. 1.4.9), word gekonfronteer met die moontlikheid om afhanklik van die inrigting te word. Retief (1965: 180) formuleer sy beleweniswêreld in dié verband soos volg: "As geestelik gekweste, inrigtingsgefikseerde en stigmabelaaide persoon stap die deursneegevangene uiteindelik by die tronkdeure uit. Dat sommige van hulle voel dat hulle binne die gevangenis beter as buite daaraan toe is, wek eintlik geen verbasing nie. Des te groter is sy probleem as hy sonder daadwerklike bystand sy eie weg moet vind, as hy aangewys is op eie kragte wat hom onder gunstiger omstandighede reeds hopeloos in die steek gelaat het."

3.

Die gesindheid van die gemeenskap speel volgens Johnson (1974: 588) 'n belangrike rol in gemeenskaps-inskakeling: "The willingness and capacity of the community to accept his reentry play a large part in determining the success or failure of reentry."

Die gevangene moet dus voorberei word om die uitdaging van vryheid in 'n verskillende, ingewikkelde en maatskaplike en ekonomiese mededingende samelewing die hoof te kan bied. Sonder die hulp en steun van sy gesin, familie, vriende, predikant, maatskaplike werker, 'n proefbeampte of ander toesighouer by ontslag en gedurende die beslissende tydperk van betreding (herinskakeling) van 'n vrye gemeenskap, mag baie oud-gevangenes ontmoedig, ontnugter en verrydel voel, en terugval in misdaad kan die eindresultaat wees (cf. Otto en Willemsse 1982: 66-67; Urbani 1987: 2; Viljoenkommissie 1976: 163-164; Naser, Cilliers en Van den Heever 1989a: 289-290; Howser en MacDonald 1983: 67-88).

Die voorbereiding van 'n gevangene vir heropname in die vrye gemeenskap behels veel meer as die verkryging van 'n geskikte betrekking en woonplek (Urbani 1987). Soos reeds gestel, gaan die gevangene wat vrygelaat moet word se hele beleweniswêreld na vrylating verander en aangesien die mens se belewinge altyd binne verhoudinge plaasvind, moet daar in die voorbereiding vir ontslag aandag gegee word aan die gevangene se verhouding tot homself, tot ander, tot dinge in sy "omwêreld" en tot God. Wat sy verhouding tot homself betref, worstel hy dikwels met 'n afgetakelde selfbeeld en is hy onseker oor wie hy nou eintlik is en/of oor die persoon wat hy behoort te wees of kan word. Sy verhouding tot ander is versteur

en hy is moontlik beangs oor sy "andersheid" wat hy (as gevolg van sy ervarings in die gevangenis) in die oë van ander mense kan beleef. Ten aansien van sy verhouding tot aardse dinge soos besittings en dienste bestaan die moontlikheid dat daar van vooraf begin sal moet word om iets van sy eie te bekom. In sy verhouding tot God kan onder andere drie grondhoudings aangetref word, naamlik permanente opstand, passiewe berusting of aktiewe aanvaarding. Aktiewe aanvaarding berus op vertroue en geloof dat die lewe betekenis, sin en doel het (cf. May 1967; Urbani 1989).

Met bovermelde in die gedagte, ontstaan die vraag of die konvensionele gevangenis die aangewese plek is om 'n gevangene voor te berei vir sy gemeenskaps-inskakeling (Wilson 1985; Duffee en Wright 1990; Callison 1983; Davies 1974).

Om suksesvol by die gemeenskap te kan inskakel sal toenemend aandag geskenk moet word aan die betrokkenheid van die gemeenskap rondom die voorbereiding vir ontslag van die gevangene (Wilson 1985; Callison 1983: 145-153; Kirby 1969: 55; Hicks 1987:1, 5-8). Die daarstelling en doeltreffende funksionering van oorskakelingsoorde kan moontlik daartoe lei dat die gevangene wat nog onder vonnis verkeer en wie se behandelingsprogram sy opname in so 'n inrigting vereis, beter voorberei kan word vir sy herinskakeling in die vrye gemeenskap.

1.3 PROBLEEMSTELLING

Branham en Kutash (1949:300) omskryf penologie as:

5.

"... the study of the methods dealing with offenders." Penologie is dus hoofsaaklik gemoeid met die verskillende vorme van straf en strafmotiewe soos onder andere die voorkoming van misdaad, rehabilitasie, ensovoorts. Die behandeling en rehabilitasie van gevangenes vorm dus belangrike komponente van die studie terrein van die penologie. Hierby inbegrepe is die vrylating en herinskakeling van die gevangene in die gemeenskap eweneens van besondere belang.

Die probleem wat in die onderhawige studie nagevors word, is om vanuit 'n penologiese perspektief die rol wat oorskakelingsoorde in herinskakelingsproses van die gevangene in die gemeenskap kan speel, te ondersoek.

1.4 BEGRIPSVERHELDERING

Begrippe of konsepte behels sekere simboliese konstruksies waardeur die mens sin en betekenis aan sy leefwêreld gee. In die beoefening van wetenskap waar dit juis gaan om die suiwerheid van uitsprake ten einde tot objektiewe algemeen-geldende kennis te geraak, is taalpresiesheid noodsaaklik. Dit is dus nodig dat veral kernbegrippe vooraf duidelik omlyn moet word (Mouton en Marais 1985: 126; Van Heerden 1980: 10). In die onderhawige studie dien op die uitleg van die volgende begrippe gelet te word:

- . Behandelingsprogram
- . Dagparool
- . Gevangene
- . Inrigtingsafhanklikheid

- . Nasorg
- . Onvoorwaardelike vrylating
- . Oorskakelingsoord
- . Parool
- . Raadgevangene
- . Rekonstruksiediens
- . Voorwaardelike vrylating.

1.4.1 Behandelingsprogram

Dit is interessant om daarop te let dat Otto en Willemse (1982: 68) bykans tien jaar gelede toenemend verkies het om die begrip "bemoeienisprogramme" te gebruik in plaas van behandelingsprogramme (Bemoeienis kan beskryf word as die handeling waaruit die bereidwilligheid van die mens om medemenslik betrokke te raak, duidelik blyk (cf. Van Rensburg en Landman 1986: 17)).

Volgens Louw *et al.* (1978: 8) behels die behandelingsprogram die volgende: "(Gevangenisdiens) doelgerigte optrede met betrekking tot veroordeelde gevangenes, wat tot hulle verbetering en rehabilitasie mag lei en hulle in gewoontes van vlyt en arbeid kan oplei - bestaan onder andere uit: evaluering en klassifisering van die gevangene en die aanwending van toepaslike metodes en tegnieke met die oog op sy opheffing en verbetering. Tot die komponente van die program behoort: die kliniese sielkundige, die opvoedkundige, die maatskaplike werker, psigiatrie en mediese sorg".

Skrywer verkies egter Neser (red.) (1989: 249-260) se uiteensetting van die programmeoriënteerde benadering

wat in die Departement van Korrektiewe Dienste toegepas word. Dié benadering beklemtoon die verantwoordelikheid op die ontwikkeling van behoefte-gerigte programme ten einde die gevangene se lewensvaardighede te verbeter "met die hoop dat hy nie weer in misdaad sal verval nie". Daar word dus volstaan met die volgende definisie van Naser (1990: 37): "’n Program in die Suid-Afrikaanse konteks kan omskryf word as enige gestruktureerde aksie wat daarop gerig is om gevangenes positief te beïnvloed met die doel om lewenskwaliteite te verbeter."

1.4.2 Dagparool

(Korrektiewe Dienste) vergunning aan ’n gevangene om, tydens sy setting, ten einde aanpassing in die samelewing te vergemaklik, bedags buite die gevangenis te gaan werk en sy vrye tyd in die gevangenis deur te bring, totdat hy formeel voorwaardelik of onvoorwaardelik vrygelaat word - nie noodwendig dieselfde as parool nie (Louw et al. 1978: 14).

Volgens Naser en Cilliers (1988: 97-98) (cf. Reid 1976: 310-313) is dagparool of werkvrylating wesenlik daarop gerig om die probleem van herinskakeling by die gemeenskap te vergemaklik en word veral oorweeg ten opsigte van die volgende oortreders:

- . "diegene wat ’n baie lang tydperk in aanhouding was en wat alleenlopend is;
- . diegene wat op finansiële gebied gehelp moet word om eers ’n vastrapplek te kry;
- . diegene wat tydelik geen heenkome het nie;
- . gevalle wat nog gereeld deur lede van die

behandelingspan in die inrigting behandeling moet ontvang; en
 . diegene wat aanpassingsprobleme ondervind of moontlik sal ondervind."

1.4.3 Gevangene

"(Juridies) enige persoon, hetsy hy 'n veroordeelde is of nie, wat in 'n gevangenis in bewaring aangehou word, of wat in bewaring oorgeplaas word, of in bewaring onderweg is van een gevangenis na 'n ander; 'n persoon wat nog nie wettiglik vrygelaat is uit aanhouding nie (art. 1, Wet 8 van 1959). (Algemeen) 'n gevonniste persoon - ongevonniste, verwys na 'n aangehoudene wat verhoorafwagtend is" (Louw *et al.* 1978: 27).

1.4.4 Inrigtingsafhanklikheid

Met inrigtingsafhanklikheid word bedoel die onvermoë van 'n gevangene om, weens langdurige inrigtingsorg (opname), buite inrigtingverband maatskaplik bevredigend te funksioneer (cf. Vaktaalkomitee 1984: 22).

1.4.5 Nasorg

"Voorgesette behandeling van 'n persoon in die gemeenskap na 'n tydperk van inrigtingversorging" (Vaktaalkomitee 1984: 32).

1.4.6 Onvoorwaardelike vrylating

Onvoorwaardelike vrylating verwys na ontslag uit 'n gevangenis (cf. Louw et al. 1978: 59). Naser en Cilliers (1988: 88) se beskrywing bied egter groter duidelikheid: "Onvoorwaardelike vrylating kom daarop neer dat sodra 'n oortreder se totale vonnis of die gestelde maksimumtermyn van sekere vonnisse uitgedien is, hy vrygelaat word en sodanige vrylating is dan onvoorwaardelik. Die toekenning van strafvermindering het tot gevolg dat die maksimumtermyn van bepaalde vonnisse verkort kan word en dat die onverstreke gedeelte van die vonnis heeltemaal kwytseskeld word. Hierdie prosedure gaan gepaard met 'n bepaalde teenprestasie aan die kant van die aangehoudene, byvoorbeeld goeie gedrag tydens aanhouding."

1.4.7 Oorskakelingsoord ("Transitional haven")

Ten einde helderheid te bied met betrekking tot skrywer se definisie van 'n oorskakelingsoord, is dit eers nodig om 'n "oop gevangenis", 'n "nasorgtehuis" en 'n "halfweghuis" te beskryf.

(1) Oop gevangenis

Inrigting waar gevangenes aangehou word wie se gedrag en aanpassing van so 'n aard is dat hulle ontvlugtingsrisiko en bewaking tot 'n minimum beperk is (cf. Louw et al. 1978: 59).

(2) Nasorgtehuis

"Tydelike verblyfplek vir persone na ontslag uit 'n inrigting of plek van aanhouding ten einde inskakeling by die samelewing te

vergemaklik" (Vaktaalkomitee 1984: 32). In die Republiek van Suid-Afrika (RSA) is daar byvoorbeeld enkele nasorgtehuise vir oud-gevangenes wat deur die Nasionale Instituut vir Misdaadvoorkoming en Rehabilitasie van Oortreders (NIMRO) beheer word.

(3) Halfweghuis

Volgens Naser en Cilliers (1988: 102-103) dien die begrip "halfweghuis" as versamelnaam vir 'n hele aantal gemeenskapsbehandelingsinrigtings. Sulke halfweghuise bestaan uit kleinerige inrigtings wat op 'n georganiseerde wyse hulp tot herinskakeling aan die oortreder verleen, en sluit soms ook inrigtings in wat op 'n losse basis, deur vrywilligers, behartig word (cf. Reid 1976: 315-316; Naser (red.) 1989; Naser en Cilliers (1988). Samaha (1988: 705) omskryf 'n halfweghuis as: "community corrections facility ... that relies heavily on volunteers. These facilities emphasize reintegrating ex-prisoners into the community."

Halfweghuise bedien twee tipes oortreders, naamlik diegene wat reeds met die uitdien van hulle vonnisse begin het ("halfway-in") en vir alle praktiese doeleindes na 'n halfweghuis oorgeplaas word in plaas van hulle toe te laat om hul vonnisse in 'n gevangenis self uit te dien, en tweedens diegene wat feitlik hul vonnisse klaar uitgedien het ("halfway-out") om hulle herinskakeling in die gemeenskap te vergemaklik.

Die voordele verbonde aan halfweghuise kan kortliks soos volg opgesom word:-

- (a) 'Dit is net so doeltreffend om residiwisme te verlaag soos ander vrylatingsalternatiewe.
- (b) Dit verlaag geensins die waarde van omliggende eiendom in gemeenskappe waar dit geleë is nie.
- (c) Dit is 'n doeltreffende hulpmiddel wat gevangenes in staat stel om 'n betrekking te vind.
- (d) Dit is goedkoper as konvensionele gevangenisstraf (Samaha 1988: 706).

Travis (1990: 393) skryf: "Halfway houses are so named because they represent an intermediate step, that is, halfway between incarceration and community supervision. They can either be "halfway-out" houses dealing with parolees and other ex-inmates, or "halfway-in" houses for probationers and other not imprisoned."

(4) Oorskakelingsoord

'n Oorskakelingsoord verwys na 'n Departement van Korrektiewe Dienste-inrigting waar die gevangene wat nog onder vonnis is en wie se behandelingsprogram sy opname in so 'n inrigting vereis, voorberei kan word vir sy herinskakeling in die vrye gemeenskap.

1.4.8 Parool

"Vrylating van 'n gevangene op bepaalde voorwaardes" (cf. Vaktaalkomitee 1984: 36). Naser en Cilliers (1988: 88) identifiseer die volgende essensiële elemente rakende parool:

- . " 'n oortreder word weens 'n misdaad veroordeel en na 'n inrigting gekommitteer;
- . 'n deel van die straf word in die inrigting uitgedien;
- . die oortreder word uit die gevangenis ontslaan voordat hy die volle duur van sy straf uitgedien het;
- . dit is 'n voorwaardelike ontslag wat op goeie gedrag en ander keuringsvereistes berus;
- . die ontslag gaan altyd met toesig gepaard en beteken nooit onvoorwaardelike invryheidstelling nie;
- . die oortreder bly op parool vir 'n vasgestelde tydperk of tot die verstryking van sy maksimum-vonnis; en
- . indien die paroolvoorwaardes nie nagekom word nie, kan die oortreder herkommitteer word."

1.4.9 Raadgevangene

'n Raadgevangene is 'n gevangene op wie 'n vonnis van gevangenisstraf vir korrektiewe opleiding opgelê is; op wie 'n vonnis van gevangenisstraf ter voorkoming van misdaad opgelê is; op wie 'n vonnis van gevangenisstraf van twee jaar of langer opgelê is; op wie lewenslange gevangenisstraf opgelê is; wat ingevolge die Swartes (Stadsgebiede) Konsolidasiewet, 1945 (Wet No 25 van 1945), verklaar is 'n ledige persoon te wees; wat tot gewoontemisdadiger verklaar is (Suid 1959: 86).

1.4.10 Rekonstruksiediens

Rekonstruksiediens verwys na: "Gesinsorgdiens wat gerig is op die terugkeer van 'n gesinslid wat in pleegsorg of residensiële sorg is" (Vaktaalkomitee 1984: 41).

1.4.11 Voorwaardelike vrylating

Hierdie wyse van vrylating kom daarop neer dat 'n oortreder vrygelaat word onderhewig aan bepaalde voorwaardes voor die datum waarop sy vonnis normaalweg sou verstryk het. Voorwaardelike vrylating skakel nou in by die oortreder se reaksie op sy behandelingsprogram. Vir die gevangene is dit 'n doelwit om na te streef, en is dit nie alleen van besondere betekenis vir sy algemene gedrag en aanpassing tydens aanhouding nie, maar kan ook beskou word as 'n middel tot sy herinskakeling in die vrye gemeenskap (cf. Departemente 1991). Neser en Cilliers (1988: 88) formuleer verder soos volg: "Voorwaardelike vrylating kan op twee wyses geskied, naamlik op proef en parool. Slegs gevangenes wat voorwaardelik vrygelaat word en die Republiek van Suid-Afrika na vrylating verlaat, word op proef vrygelaat omdat toesig nie moontlik is nie. Volgens die bepalings van Artikels 62 tot en met 68 van die Wet op Gevangenis (Wet 8 van 1959), beskik Sy Edele die Minister van Justisie, en in sekere gevalle die Kommissaris van Gevangenis, oor sekere bevoegdhede om gevangenes op parool vry te laat. Ingevolge Artikel 69 kan die Staatspresident ook magtiging verleen dat gevangenes onder sekere omstandighede op parool vrygelaat word. Artikel 71 van genoemde Wet maak daarvoor voorsiening dat

gevonnisste gevangenes onder sekere omstandighede om geneeskundige redes op parool vrygelaat mag word."

1.5 DOEL VAN DIE ONDERSOEK

Na aanleiding van die probleemstelling, kan die doel van die ondersoek soos volg geformuleer word:

- . Om 'n studie van navorsingsliteratuur rakende oorskakelingsoorde te doen om die ontstaan en ontwikkeling van sulke oorde te beskryf en terselfdertyd die struktuur en funksie van die oorde uit te beeld.
- . Om bevindings aan te bied vanuit die literatuurstudie rakende die huidige stand van sulke oorde vir moontlike benutting deur die Departement van Korrektiewe Dienste.
- . Om 'n bibliografie en verwysings daar te stel ten einde verdere en meer grondliggende navorsing in verband met oorskakelingsoorde te vergemaklik en te stimuleer.

1.6 METODOLOGIESE BENADERING

1.6.1 Metode

Die navorsingsmetode sal vir die doeleindes van hierdie ondersoek, hoofsaaklik bestaan uit 'n literatuurstudie van relevante en beskikbare navorsingsliteratuur. Ten tyde van skrywer se reeds

voltooide empiriese navorsing rakende die vrylating en herinskakeling van 'n groep blanke manlike oud-gevangenes, het hy diep onder die indruk gekom dat daar 'n reële behoefte bestaan vir 'n literatuurstudie rakende oorskakelingsoorde (Urbani 1987). Verskeie besoeke aan byvoorbeeld die Nasionale Instituut vir Misdaadvoorkoming en Rehabilitasie van Oortreders (NIMRO) se sogenaamde "nasorgtehuise", het skrywer verder oortuig dat sy persepsie van oorskakelingsoorde fundamenteel verskil van nasorgtehuise juis omdat oorskakelingsoorde deur die Departement van Korrektiewe Dienste beheer behoort te word en nie slegs 'n tydelike verblyfplek van reeds ontslane gevangenes moet wees nie. Hierdie beskrywende en eksplorerende navorsing het veral ten doel om hierdie onbekende veld te verken (cf. Van der Walt (red.) 1978: 229-232; Conradie et al. (red.) 1990: 202-203).

1.6.2 Navorsingsafbakening

Die onderhawige studie word soos volg afgebaken:

- . Die fokus van die studie behels navorsing rakende oorskakelingsoorde (die struktuur en funksie van oorde) wat daargestel is om die gemeenskapsinskakeling van gevangenes te bevorder.
- . Ofskoon die meeste studies afkomstig is uit Westerse lande, is dié studie nie beperk tot 'n Westerse perspektief nie. Navorsing in alle lande waaroor data verkry kan word, sal in aanmerking geneem word.
- . Verteenwoordigende voorbeelde van studies en onderwerpe rakende sulke oorde wat ondersoek

is, sal as 'n algemene riglyn aangebied word. Nie alle bevindinge van aangehaalde studies sal ondersoek word nie en sulke studies se metodologiese merietes sal ook nie geëvalueer of vergelyk word nie.

1.6.3 Beperkings van die ondersoek

Met inagneming van bovermelde, sal die beperkings van die studie soos volg wees:

- . 'n Oorsig van die literatuur (veldverkenningstudie) oor 'n onderwerp kan nooit volledig wees nie; die studies wat in hierdie oorsig na verwys sal word behoort gesien te word as verteenwoordigend van beskikbare literatuur en die ondersoek en bevindings sal soortgelyk en verkennend beskou moet word. Die meeste literatuur wat geraadpleeg sal word, is afkomstig van die Verenigde State van Amerika (VSA). Dit kan toegeskryf word aan die feit dat die meeste navorsing oor dié onderwerp daar gedoen is en dat die meeste navorsingspublikasies oor dié onderwerp in die VSA verskyn het.
- . Sover vasgestel kon word is feitlik geen navorsing oor dié onderwerp voorheen in die RSA onderneem nie.

1.7 HOOFSTUKINDELING

Hoofstuk twee behels 'n bespreking van die leefwêreld en herinskakeling van die gevangene ten einde dié tema in die penologie te fundeer.

Die ontstaan en ontwikkeling van oorskakelingsoorde is die onderwerp van bespreking in hoofstuk drie.

In hoofstuk vier word aandag gegee aan die struktuur en funksie van oorskakelingsoorde.

'n Kort samevatting en enkele toepaslike aanbevelings vorm die inhoud van hoofstuk vyf.

HOOFSTUK 2

DIE LEEFWÊRELD EN HERINSKAKELING VAN DIE GEVANGENE

2.1 INLEIDING

Ten einde die tema van hierdie studie in 'n penologiese perspektief te fundeer, sal daar in hierdie hoofstuk aandag gegee word aan die volgende:

- . Die leefwêreld van die gevangene.
- . Die herintegrasiemodel.
- . Vrylating van oortreders.
- . Ontslagvoorbereiding.

2.2 DIE LEEFWÊRELD VAN DIE GEVANGENE

Die herintegrasie van die gevangene vind vanuit 'n kunsmatige inrigtingsomgewing na die vrye gemeenskap plaas (cf. Naser en Cilliers 1988:66). Volgens Garbers, (Nel, Sonnekus en Garbers 1965:337-350) is die moontlikheid vir die mens gegee om deelgenoot te wees van 'n situasie deur hom oop te stel vir die waarde en betekenis van daardie betrokke situasie. Vervolgens

sal gepoog word om die leefwêreld van die gevangene te beskryf.

2.2.1 Belewing

Die feit dat mense beleef, vereis geen breedvoerige betoog nie, want beleef en bewus wees, is om vir alle praktiese doeleindes aan mekaar gelyk te stel. Wat egter van besondere belang is, is dat alle bewussyns-toestande, alle psigiese lewe, alle bewussynslewe tot twee grondvorme, te wete gevoelens en gedagtes herleibaar is en hierdie twee is albei uitingswyses van 'n gemeenskaplike grondvorm, te wete belewing van werklikheid. Alle gedrag is gelade met gevoelens en enige gedragswyse kan ontleed word en die gevoelsaspek sal daarin ontdek word. In die deurskouing van die gevangene se belewing, gaan dit in die besonder om 'n soeke na die stand van dié persoon se affektiewe maar ook sy kognitiewe beleweniswêreld (wat nie van die affektiewe geskei kan word nie) en ook om sy singewing en sinbelewing. Die gevoelens wat die gevangene beleef word deur die situasie bepaal - of dan wel soos wat daardie persoon betekenis aan die situasie gee. Hierdie besinning oor die gevangene se beleweniswêreld impliseer dus 'n te-wete-kom van wat hy belewe, hoe hy nou sy wêreld belewe asook die sin wat hy daaraan heg. Van den Berg (1955:32) se treffende uitspraak is ook van toepassing op die begryping van die gevangene se belewing van die kunsmatige inrigtingsomgewing waarin hy hom bevind: "Who wants to become acquainted with man should listen to the language spoken by the things in his existence. Who wants to describe man should make an analysis of the landscape within which he demonstrates, explains and reveals himself".

2.2.2 Die kunsmatige inrigtingsomgewing

In sy bespreking van strafbelewenis stel Sephton (Van der Walt 1978:267) die problematiek daaraan verbonde soos volg: "Die vraag duik nou op in hoeverre dit moontlik is om die strafbelewenis van 'n ander persoon te peil omdat straf juis volgens relatiewe begrippe beleef word, byvoorbeeld persoonlike benadering van kwetsing, verlies van status, produksievermoë, vryheid, aanvaarbaarheid, ensovoorts. Vir een persoon impliseer gevangesetting byvoorbeeld 'n onberekenbare en feitlik onherstelbare trauma, vir 'n tweede kan dieselfde vonnis, volgens 'n gevangene self, slegs die verlies van sy 'bordeel en kroeg' beteken." Terwyl Sykes (1971:63) soos Sephton, op die gevaar van veralgemenings in verband met gevangenes se belewing van hul kunsmatige inrigtingsomgewing wys, het hy egter ook bevind dat al sy respondente se lewe binne die gevangenis as "depriving or frustrating in the extreme" beleef het. Een gevangene het sy pynlike belewing soos volg aan skrywer gestel: "The worst thing about prison is you have to live with other prisoners. I believe in God but in here they roll smokes using the pages of the Bible. I try to pray, but there is always such a noise. When I leave prison I will take the Lord's hand again as I leave the gate!" (cf. Urbani 1987; Sykes 1971; McCorkel 1975; Inciardi en Haas 1978).

Verskeie skrywers (Sykes 1971; Vetter en Wright 1974; Levine, Musheno en Palumbo 1980; Urbani 1987; Peterson en Thomas 1979; Reid 1976) het aandag gegee aan kenmerke van die kunsmatige gevangenisomgewing.

(1) Ontneming van vryheid en selfbeskikking

Johnson (1974) en Berkley et al. (1976) is van mening dat die ontneming van sy vryheid vir die gevangene sy pynlikste beleving verteenwoordig. Benewens sy beperking op sy bewegingsvryheid is hy afgesny van sy familie en vriende en hy beleef 'n "... deep moral rejection by the free community" (cf. Sykes 1971). In hierdie verband skryf Neser en Cilliers (1988:69) soos volg: "Om deur jou medemens vertrou te word, is in elk geval 'n fundamentele behoefte by elke mens en gevangenisstraf bring die gemeenskap se skeptisisme in hierdie opsig baie direk by die oortreder tuis."

Die gevangenislewe word deur dieselfde gesag beheer, binne dieselfde fisiese omgewing. Elke fase van elke dag se aktiwiteite vind in die teenwoordigheid van ander wat almal op dieselfde wyse behandel word, plaas. Die gevangene het geen sê in besluitneming nie en hy word in onsekerheid gehou: "They reduce the prisoner to the weak, helpless, dependant status of childhood" (Sykes 1971). Sy selfbeskikingsreg word ingeboet (cf. Davies 1974).

(2) Ontneming van besittings en dienste

Die gevangene bevind hom in 'n omgewing wat slegs aan die basiese fisiese behoeftes voldoen: "Dit is egter 'n lewenstandaard wat geheel en al ontoereikend kan wees vanuit die oogpunt van die individu omdat dit nie daarin slaag om daardie bietjie ekstra te verskaf wat

by sy persoonlikheid pas of wat sy persoonlike smaak bevredig nie" (Neser en Cilliers 1988:69) (cf. Levine et al. 1980; Lotter en Schurink 1984; Peterson en Thomas 1979). Die ontberings rakende sy goedere en dienste word deur Sykes (1971:69-70) soos volg gestel: "He must carry the additional burden of social definitions which equate his material deprivation with personal inadequacy ... economic failure provokes acute anxiety as humiliation cuts away at the individual's conception of his manhood. He feels useless, undeserving of respect, disorganized, adrift in a society where economic status is a major anchoring point." Benewens die privaathed wat die ontneming van besittings en dienste meebring, is hy ook enorm verveeld as gevolg van sy besitloosheid.

(3) Ontneming van heteroseksuele verhoudings

Reid (1987) en Sykes (1971) wys daarop dat die gevangene as gevolg van sowel sy verwerping deur die gemeenskap as sy afgesonderdheid in figuurlike sin ontman (gekastreer) word deur sy nie-vrywillige onthouding. Sy gebrek aan heteroseksuele gemeenskap is beslis 'n frustrerende ervaring wat moeilik deur hom gedurende sy periode van gevangesetting aanvaar word. Sommige latente homoseksuele neigings kan binne die individu geaktiveer word, sonder dat dit openlik tot uiting kom en dit kan skuldgevoelens veroorsaak (cf. Johnson 1978; Neser en Cilliers 1988).

(4) Ontneming van sekuriteit

Die gevangene bevind hom in 'n gemeenskap van professionele diewe, verkragters, moordenaars, aggressiewe homoseksualiste en ander misdadigers. As "outlaw" tussen ander "outlaws" moet hy bereid wees om vir sy eie veiligheid en besittings (karig soos wat hulle mag wees), te veg. Indien hy sou faal, stel hy hom bloot aan sy medegevangenes se veragting en kan hulle hom aanval. Hy word dan 'n maklike prooi, want hy staan bekend as 'n man wat nie homself kan òf wil verdedig nie. Sykes (1971) wys ook daarop dat sukses en mislukking in selfbeskerming teen medegevangenes gedurig nuwe aanvalle uitlok en dat geen man van sy toekoms verseker is nie. Hy kan nooit veilig voel nie (cf. Inciardi en Haas 1978; Berkley et al. 1976:391).

(5) Die probleem rondom kontaminasie

Volgens Megargee en Cadow (1989:24) het S.J. Harris in sy artikel getitel "Prisons produce monsters" tot die gevolgtrekking gekom dat "... most offenders get worse in prison, and the longer they are locked up, the worse they get ... They learn more about crime in prison... They are more bitter, more resentful, more vengeful, more vicious when they get out than when they went in ... Lengthy punishment ... turns out monsters where we sent in men!" Volgens dieselfde skrywers (Megargee en Cadow 1980:36) moet bovermelde opvatting van Harris tesame met die opvatting dat "nothing works" bestry word, want sulke veralgemenings "provides a convenient excuse for reducing allocations for rehabilitative progress" (cf. Weatherburn 1982:56-65). Nadat verskeie navorsers se bevindings bespreek is, kom Megargee en Cadow (1980:36) tot die

volgende gevolgtrekking: "As anticipated, the present studies showed that some men leave prison worse than when they entered."

Neser en Cilliers (1988:72-73) wys op die gevaar van negatiewe gevangenskondisionering en beskryf dit as 'n proses van assimilasië van gevangenskultuur deur die aangehoudenes. Die volgende faktore vergroot volgens Bersani (1970:484) die moontlikheid van negatiewe gevangenskondisionering (cf. Neser en Cilliers 1988:73):

- . Langtermynvonnis en daaruit voortvloeiende langdurige blootstelling aan die negatiewe kondisionering.
- . Onstabiele persoonlikheidsamestelling.
- . Gebrek van bindende relasies met persone buite die gevangenis.
- . Gewilligheid om in 'n primêre groep opgeneem te word.
- . Onderwerping en gehoorsaming van die leerstellings en gedragspatrone van so 'n groep.
- . Die geleentheid om saam met ander wat oor 'n soortgelyke oriëntasie beskik, ingedeel te word (toebehorendheid).
- . Gewilligheid om te voldoen aan 'n 'afwykende gedrag' soos wat sy lidmaatskap mag vereis, byvoorbeeld "smokkel", dobbel en homoseksuele dade.

Bovermelde "kollektiwistiese"-benadering bring mee dat die gevangene homself aan sy medegevangenes bind en sodoende "oorleef" hy en geniet hy bande van hulp, lojaliteit, toegeneentheid, en respek, want hulle "staan saam" teen die beamptes. In teenstelling hiermee sou 'n "individualistiese"-ingesteldheid verdere vereensaming meebring, want dit manifesteer in 'n gesindheid van: "Ek teen almal. Ek soek slegs my eie belang/oorlewewing en ek buit op 'n meesterlike wyse my medegevangenes en die beamptes uit!" (Sykes 1971; Urbani 1987). Kontaminasie en institutionalisering is meelopers en laasgenoemde is soos volg deur die Viljoenkommissie (1976:76) beskryf: "Institutionalising ontnem 'n man van sy sin vir verantwoordelikheid, inisiatief, dryfkrag en selfdisipline in die lewe. Hy is 'n passasier, 'n man wat op passiewe wyse voortdryf."

Uit die voorafgaande kan afgelei word dat die leefwêreld van die gevangene van so 'n aard is dat sy verhouding tot homself, tot ander, tot dinge en tot God intens versteur word. Vervolgens sal aandag gegee word aan die herintegrasiemodel met die klem op gemeenskapsbehandeling.

2.3 DIE HERINTEGRASIEMODEL

Sonder om in detail in te gaan op die verskillende benaderingsmodelle vir inrigtingsbehandeling en ten einde die herintegrasiemodel in perspektief te plaas, kan die volgende drie breë benaderingsmodelle wat nie aan 'n spesifieke modaliteit van behandeling gebonde

is nie, onderskei word: (cf. Naser en Cilliers 1990b: 70-78):

- . Klassieke modelle sluit in: die suiwer strafmodel, die verkloosteringsmodel, die arbeidsetiekmodel en die vakopleidingsmodel.
- . Gedragsveranderende modelle deur beïnvloeding behels: die korrektiewe insiklikheidsmodel, die korrektiewe internaliseringsmodel en die korrektiewe identifiasiemodel.
- . Modelle gebaseer op die belange van die individu en die gemeenskap behels: die dwangmodel, die hervormingsmodel, die rehabilitasiemodel en die herintegrasiemodel.

Ten aansien van die herintegrasiemodel kan gestel word dat die klem in hierdie model hoofsaaklik op sowel die oortreder as die gemeenskap val. 'n Verandering in die oortreder se gesindheid en gedrag en hoe effektief inrigtingsbehandeling in die proses van herinskakeling deur die gemeenskap ondersteun word, word nagestreef (cf. Naser en Cilliers 1990b:78); Naser 1990:5). In hierdie model word in besonder aandag geskenk aan die gevangene se voorbereiding vir verantwoordelike en verantwoordbare deelname aan die gemeenskapslewe.

Die herintegrasiemodel beskik oor 'n komplekse en dinamiese samestelling en die volgende eienskappe van die model word aangetref (cf. Naser en Cilliers 1990b:79; Roberts 1974:143):

- . Ten aansien van die gesindheids- en gedragsverandering van die gevangene word korrektiewe internalisering beklemtoon.
- . Nieu skakeling tussen die inrigting en die gemeenskap word bevorder.
- . Klem word gelê op die noodsaaklikheid van sosiale hervorming in inrigtings met die doel om die afstand tussen die inrigtingslewe en die gemeenskap te verminder.
- . Die gevangene is betrokke by die besluitnemingsproses.
- . Sowel die bewakingspersoneel as die professionele personeel word betrek om sodoende die grondslag vir die ontwikkeling van 'n terapeutiese gemeenskap binne die inrigting te vorm.
- . Die gemeenskap word betrek by pogings om die oortreder na ontslag suksesvol heringeskakel te kry.

Volgens Naser en Cilliers (1988:75) word sowel voorvrylatingsbehandeling as die dagparoolstelsel, studievrylating, geleentheidsvrylating en tuisverlof in dié model hoog aangeskryf en die beginsel word aanvaar dat die inrigting waar die oortreder aangehou en behandel word, binne die gemeenskap waar hy vrygelaat gaan word, geleë móet wees (cf. Naser (red.) 1989:284).

2.4 VRYLATING VAN OORTREDERS

2.4.1 Wyses van vrylating

Dit is moontlik om twee duidelike wyses van vrylating te onderskei, naamlik onvoorwaardelike vrylating (cf. 1.4.6) en voorwaardelike vrylating (cf. 1.4.11): "Die vrylatingsbeleid maak daarvoor voorsiening dat 'n gevangene of by verstryking van sy totale vonnis vrygelaat moet word, of andersins, onderworpe aan sekere vereistes en voorwaardes, voor verstryking van die totale vonnis as gevolg van die toekenning van strafvermindering" (Verslag 1990:8).

2.4.2 Besluitneming oor vrylating

Alle gevonniste gevangenes wat tot 'n tydperk van gevangenisstraf gevonniss is, moet vroeër of later vrygelaat word om weer by die gemeenskap waaruit hulle kom, in te skakel en om hierdie rede vorm die vrylating van gevangenes 'n integrerende deel van hul totale behandelingsprogram (cf. Verslag 1990:8). Die onvoorspelbaarheid van die individu, die diepte van sy reaksie op die behandelingsprogram, die tekort aan opgeleide personeel en hoedanig sy ontvangs en steunstelsels in die gemeenskap na sy vrylating gaan wees, is slegs enkele faktore wat 'n rol speel in besluite rakende sy vrylating. Naser en Cilliers 1988 (82:83) identifiseer die volgende aspekte:

"Die negatiewe en positiewe faktore word in elke geval sorgvuldig oorweeg.

- . Die behandeling wat die gevangene ontvang het en sy reaksie op die behandeling soos blyk uit 'n sorgvuldige ontleding van die verslae (waar beskikbaar en van toepassing) van die hof, maatskaplike werker, kliniese sielkundige, geestelike werker, opvoedkundige, toesighouer by die werk, hospitaalpersoneel en geneesheer, psigiater, toewysings- en inrigtingskomitees, bewakingspersoneel en ander instansies wat gespesialiseerde bystand lewer.
- . Die duur en ander bepalinge van die vonnis ten einde die strafmotief tot sy reg te laat kom.
- . Die betrokke strafmotief/we en of die strafmotief tot sy reg gekom het en sy doel gedien het. Om dit te kan bepaal, is dit belangrik om op te let op die belewingsmomente wat by gevangenes voorkom, byvoorbeeld strafonderwerping, ontvlugting, afstomping, heroïsme, selfverdediging en pessimisme.
- . Die prognose en diepteklassifikasie (raadgevälle) soos tydens die observasieperiode gestel, en daarna deur die lede van die behandelingspan bevestig is.
- . Die bepaling van die veroorsakende faktore en 'n aanduiding of dit binne inrigtingsverband deurwerk is.

- . Nou hiermee saam, hang die agtergrond- en misdaadgeskiedenis van die gevangene. Hier word gelet op die vorige veroordelings, die ouderdom tydens die pleeg van die eerste en daaropvolgende misdade, die tydperke tussen die veroordelings, die aard van die vorige misdade en die verband tussen die vorige en die huidige misdade ten einde te bepaal of misdaad al 'n gevestigde patroon aangeneem het en derhalwe 'n lewenswyse geword het.
- . Die aard van die huidige misdaad en die feit of die gevangene 'n gevaar vir die samelewing is al dan nie.
- . Die aard en gehalte van die behandeling wat die gevangene tydens sy vorige gevangensetting(s) en na ontslag ondergaan het.
- . Die gevangene se optrede en gesindheid tydens voorwaardelike vrylatings.
- . Die opleiding wat die gevangene ontvang het en sy gereedheid vir nuwe werk. Sy vorige werkverband word ook in gedagte gehou.
- . Die geestelike (godsdienslike) peil.
- . Sy vordering op die terrein van die maatskaplike werk en sielkunde ten opsigte van, onder meer, verantwoordelikheid, stabiliteit, selfkennis, selfaanvaarding, emosionele rypheid of die gebrek daaraan, en toekomstbeplanning.

- . Die risiko van en kanse op terugval in misdaad.
- . Gedrag binne die inrigting, soos byvoorbeeld ontvlugtings of pogings om te ontvlug, gevangenisoortredings, houding teenoor dissipline.
- . Die toestand waarheen die gevangene terugkeer na ontslag, byvoorbeeld huislike lewe, werkgeleenthede en omgewing.
- . Die wenslikheid en beskikbaarheid van nasorg en nasorgdienste."

Ten aansien van die Suid-Afrikaanse Korrektiewe Diens-testelsel berus die besluitneming oor die vrylating van korttermyngevangenes (minder as twee jaar) by sowel die hoofde van gevangenis as die bevelvoerende offisiere. Die vrylatingsraad word belas met besluitneming rondom langtermyngevangenes (raadgevalle: vonnis van twee jaar en langer) (cf. 1.4.9). Vervolgens word enkele aspekte rakende die inrigtingskomitees, die sentrale vrylatingsraad en die vrylatingsadviesraad aangestip.

(1) Die inrigtingskomitees

By elke gevangenis waar raadgevangenes aangehou word, bestaan inrigtingskomitees. Die komitees is soos volg saamgestel:

- . Die hoof van die gevangenis (Voorsitter).

- . Die assistent-hoof van die gevangenis (Ondervoorsitter).
- . 'n Sekretaris.
- . Verskeie lede (Lid in beheer van afdelings waar die persoon werksaam is en slaap, maatskaplike werker, opvoedkundige, sielkundige en geestelike werker. Ook enige ander persoon wat die voorsitter wens te koöpteer in 'n adviserende hoedanigheid) (Verslag 1990:9).

Benewens ander take, moet so 'n inrigtingskomitee aan die vrylatingsraad aanbevelings doen betreffende die opleiding en behandeling wat op die persoon toegepas word en verslae voorlê oor die gedrag, aanpassing, opleiding, aanleg, vlyt, fisiese en geestestoestand en rehabilitasieprognose (cf. Naser en Cilliers 1988:84).

(3) Die vrylatingsadviesraad

Hierdie raad word deur die Staatspresident saamgestel en bestaan uit 'n regter van die Hooggeregshof (as voorsitter), 'n landdros van 'n streekafdeling, 'n prokureur-generaal, 'n lid van die Suid-Afrikaanse Polisie (met of bo die rang van Brigadier), 'n lid van Korrektiewe Dienste (met of bo die rang van Brigadier), 'n lid van die vrylatingsraad en twee ander persone wat nie in die heeltydse diens van die Staat is nie en wat 'n besondere kennis of ondervinding het van aangeleenthede wat met die werksaamhede en pligte van die vrylatingsadviesraad

verband hou. Vir elk van bovermelde lede word 'n plaasvervanger aangewys. Die vrylatingsadviesraad moet, wanneer hy deur die Minister aangesê word, die Minister adviseer aangaande die algemene beleid wat gevolg moet word in verband met die vrylating van gevangenes, die grondslag waarop strafvermindering verleen behoort te word, enige aanbeveling wat in 'n besondere geval deur die vrylatingsraad gedoen is en enige ander aangeleentheid wat die Minister na die vrylatingsadviesraad verwys (cf. Verslag 1990:9).

2.5 ONTSLAGVOORBEREIDING

In aansluiting by die herintegrasiemodel (cf. 2.3) begin die voorbereiding vir vrylating reeds net nadat die oortreder in die gevangenis opgeneem is (cf. Verslag 1990:8; Naser en Cilliers 1988:79). Ten spyte van die feit dat skrywer waardering het vir bovermelde teoretiese grondreël, naamlik dat "alles" wat tydens sy verblyf in die gevangenis gedoen word daarop gemik is om hom voor te berei vir sy uiteindelijke vrylating, glo skrywer dat daar beslis 'n nood bestaan om gedurende die laaste fase van sy vonnis, hulp en steun aan hom te intensiveer en te versnel (cf. Naser (red.) 1989; Urbani 1987). Vrylating is altyd 'n traumatiese belewenis. Die gevangene se komende vryheid impliseer ook eiesoortige probleme. Benewens die aandag wat gegee moet word aan sy moontlike weerstand teen nasorg (indien hy byvoorbeeld voorwaardelik vrygelaat gaan word), hulp met werkverskaffing, inskakeling by sy gesin, skakeling met ander steunstelsels, ontslagklere, gereedskap en dokumentasie, is elke gevangene 'n unieke persoon met

eiesoortige behoeftes en probleme en die keuse van 'n relevante ontslagvoorbereidingsprogram is bepalend vir sy suksesvolle herinskakeling.

2.5.1 Behoeftes ten tyde van gemeenskapsinskakeling

Die neiging by residiviste om kort na vrylating 'n oortreding te pleeg, word deur Neser (1990:40) gekoppel aan die feit dat die meeste aanpassingsprobleme by ontslane gevangenes onmiddellik na hulle vrylating ervaar word. Tydens vorige navorsing onder raadgevangenes wat deur skrywer onderneem is, het dit opgeval dat gevangenes met onder andere die volgende klagtes kort voor hulle ontslag voorendag gekom het: slaaploosheid, diarree en gebrek aan eetlus. Afgesien van die gestelde fisiese ongemaksbeleving, is hierdie verskynsel ook waarskynlik toe te skryf aan 'n behoefte by dié persone om aandag te kry en hulle bekommernisse met iemand te bespreek (Urbani 1987). In verband, met hierdie spanning kort voor vrylating, skryf Goodstein (1979:250) soos volg: "Previous research on correction has pointed to the existence of institutional dependency among prison inmates by demonstrating that some inmates become highly anxious shortly before the anticipated release date, especially those inmates who have been incarcerated for long periods of time or who have less satisfying home lives to which to return."

Volgens verskeie skrywers en navorsers sluit die behoeftes en bekommernisse van gevangenes ten tyde van hulle gemeenskapsinskakeling onder andere die volgende

in (cf. Duffee en Duffee 1981; Naser 1990; Urbani 1987; Cobden en Stewart 1984): Kwellings betreffende verblyf, werk, finansies en persoonlike probleme ten aansien van gesins-, familie en vriendskapsverhoudingsprobleme. Naser (red.). (1989:279) wys daarop dat die vrylatingsdatum reeds bekend is wanneer die finale voorontslagvoorbereidingsproses begin en gevolglik kan reëlins met meer doeltreffendheid, getref word: "Probleme en behoeftes van 'n praktiese en konkrete aard vereis praktiese reëlins terwyl ander behoeftes en probleme van maatskaplike en emosionele aard en wat nie so duidelik op die voorgrond is nie, 'n eie unieke intervensie vereis."

2.5.2 Ontslagvoorbereidingsprogramme

Eie aan die herintegrasiemodel, is die fokus van ontslagvoorbereidingsprogramme ingestel op sowel verantwoordelikhedaanvaarding deur die gevangene as die wisselwerking tussen die gevangene en die gemeenskap (cf. Hicks 1987; Sandu, Duffee en McGarrell 1990; Naser 1990).

Naser (red.) (1989:278) is van mening dat komponente van die ontslagvoorbereidingsproses onder ander die volgende moet insluit: "... die instelling van rekonstruksiedienste by gesinslede van ongevonniste en gevonniste gevangenes, kontak met potensiele werkgewers, versameling van tersaaklike agtergrondgegewens en beplanning en implementering van behoeftegerigte ontwikkelingsprogramme, herstel en instandhouding van verhoudings wat die gevangene se netwerk van steunstelsels verbind en spesiale aandag aan die gevangene se opleidings- en maatskaplike vaardighede."

Soortgelyke komponente van 'n ontslagvoorbereidingsprogram kom, met klemverskuiwings, in verskillende lande voor. Die belangrike ooreenkoms is egter dat die klem in al dié programme, op hulp en bystand aan die gevangene om uiteindelik sinvol in die vrye gemeenskap te kan funksioneer val, en nie om in die gevangenes te oorleef nie.

Alle ontslagvoorbereidingsprogramme bevat bepaalde essensies (cf. Naser 1990; Kalis 1987; Callison 1983; Reid 1984):

- . Keuring van die teikengroep ten einde geskiktheid vir 'n spesifieke program te kan bepaal.
- . Ontwerp en plooiing van die program ten einde die nood van die teikengroep te ontmoet.
- . Voorsiening van inligting, hulp en steun binne gevangenis- en in gemeenskapsverband.
- . Voorsiening van 'n steunstelsel vir beraadvoering in groeps- en individuele verband rondom angs, vrees en onsekerhede wat werklik ervaar word of betrekking het op moontlike probleme wat in die gemeenskap mag opduik.

Dit is moontlik om ontslagvoorbereidingsprogramme te verdeel in inrigtingsgebaseerde programme en gemeenskapsgebaseerdeprogramme.

(1) Inrigtingsgebaseerde ontslagvoorbereiding

Die daarstelling in Oktober 1981 van die "Afdeling: Gemeenskapinskakeling" in die SA Gevangenisdiens (tans Korrektiewe Dienste) van die RSA, kan beslis beskou word as 'n uiters sinvolle poging om die nood rondom herinskakeling te vergemaklik (cf. Departement 1982:70). Dagparool, studievrylating en geleentheidsvrylating kan almal as inrigtingsgebaseerdeprogramme geklassifiseer word. Alhoewel skrywer voorkeur gee aan 'n kombinasie van inrigting- en gemeenskapsgebaseerde ontslagvoorbereiding is die huidige ekonomiese toestande in die RSA van so 'n aard dat dit waarskynlik nie huidiglik moontlik is om aparte gemeenskapsgebaseerde Korrektiewe Dienste-inrigtings daar te stel nie.

Sowel Carney (1974:345-346) as Reid (1981:314) verwys na "voorontslagsentrums" of "voorontslageenhede". 'n Inrigtingsgebaseerde voorontslagsentrum word volgens Naser en Cilliers (1988:80:81) in Texas in die VSA met welslae aangewend en die program bestaan onder andere uit vyf-en-twintig halfdagssessies waartydens die volgende onderwerpe deur middel van persoonlike en groepsberaad en lesings aan die orde gestel word:

- . "algemene oriëntasie;
- . werkgeleenthede;
- . die wyse waarop 'n betrekking behou kan word;
- . doel en toepassing van wetgewing en algemene aspekte van wetsgehoorsaamheid;
- . doeltreffende finansiële begroting;
- . persoonlike lenings;
- . aankoop van 'n motorvoertuig;
- . versekering van gesinsekuriteit;

- . menseverhoudings;
- . verantwoordelike burgerskap;
- . gesindheidsvoorligting;
- . emosionele volwassenheid;
- . godsdienstige aktiwiteite;
- . seksuele opvoeding; en
- . gesinsverhoudings."

'n Belangrike kenmerk van al die gevangenisgebaseerde voorontslagsentrums is dat die voorregte van deelnemers vermeerder word: tuisbesoeke en besoeke aan inkopiesentrums word ingespan om 'n bevestiging van "graduated release" by gevangenes daar te stel (Vergelyk die Suid-Carolina projek, Kanada se Warkworth-gevangenisprogram, gemeenskapsgerigte benadering in Nederland en Priestley en sy medewerkers se model) (cf. Naser (red.) 1989; Kalis 1987; Priestley et al. 1984).

(2) Gemeenskapsgebaseerde ontslagvoorbereiding

Naser en Cilliers (1988:103-104) wys tereg daarop dat die begrip halfweghuis ("halfway house") as versamelnaam vir 'n hele aantal gemeenskapsbehandelingsinrigtings benut word. Volgens dié skrywers bestaan so 'n halfweghuis soms uit kleinerige inrigtings wat op 'n georganiseerde wyse hulp aan die oortreder met sy herinskakeling verleen, en soms behels dit inrigtings wat op 'n losse basis, deur vrywilligers behartig word. Met betrekking tot die rol wat halfweghuise in die regsplegingstelsel speel, kan die volgende twee aanhalings as voorbeelde dien om bovermelde "onsekerheid" ten aansien van die versamelnaam verder te illustreer:

- . Sullivan (1974) "... providing a transitional support system for the offender to re-adjust to the community from prison and, consequently to avoid recidivism."
- . Allen *et al.* (1978): "... the halfway house accepts ex-offenders released from prison; provides the basic necessities of room and board, and attempts to determine each individual's reintegrative problems, plan a program to remedy these problems, and provide supportive staff to assist the resident in resolving problems and returning to society as a lawabiding citizen."

Sodra die voorafgaande vergelyk word met skrywer se definisie van 'n oorskakelingsoord (cf. 1.4.7), behoort dit duidelik te wees dat 'n oorskakelingsoord spesifiek bedoel is om *Korrektiewe Diens-te-inrigtings* (beheer!) te wees waar die gevangene wat nog onder vonnis is en wie se *behandelingsprogram* sy opname in so 'n inrigting vereis, voorberei kan word vir sy heropname in die vrye gemeenskap.

2.6 SINTESE

Die leefwêreld van die gevangene behels die Gestalt van sy betekenisvolle verhoudings. Dit sluit al die mense, objekte, idees, stelsels, kragte en houdinge in waaraan hy betekenis gegee het en wat hy dus begryp.

Die gevangenis was nooit bedoel om 'n vakansie-oord te wees nie, en die meeste gevangenes moet een of ander tyd vrygelaat word. Deur middel van die benutting van die herintegrasiemodel met sy klem op gemeenskapsbehandeling en gemeenskapsinskakeling word die gevangene gehelp en gesteun om uiteindelik as verantwoordelike en verantwoordbare persoon tot die vrye gemeenskap terug te keer. As gemeenskapsgebaseerde ontslagvoorbereidingsbenadering bied die oorskakelings-oord 'n unieke geleentheid om die nood van die gevangene ten aansien van sy herinskakeling te bewerkstellig.

Gedagtig daaraan dat die struktuur en funksie van oorskakelingsoorde in hoofstuk vier onder die loep sal kom, is dit vervolgens eers nodig om aandag te gee aan die ontstaan en ontwikkeling van oorskakelingsoorde deur die "halfway house" as gemeenskapsgebaseerde ontslagvoorbereidingstelsel se oorsprong en uitbouing, na te speur.

HOOFSTUK 3

ONTSTAAN EN ONTWIKKELING VAN OORSKAKELINGSOORDE

3.1 INLEIDING

Alhoewel daar in hoofstuk vier ook aandag gegee sal word aan die beheer van oorskakelingsoorde, is dit nodig om ter inleiding van die onderhawige hoofstuk daarop te wys dat skrywer se definisie van 'n oorskakelingsoord (cf. 1.4) afgestem is op die beheer van die Departement van Korrektiewe Dienste. Een van die redes vir hierdie beklemtoning van die beheer van so 'n oord is dat 'n groot verskeidenheid verwarrende benamings in verskeie lande vir sulke oorde in die gangbare literatuur aangetref word.¹ 'n Verdere rede

1

Voorkeur word gegee aan die benaming "oorskakelingsoord" omdat die enkele sogenaamde deurgangshuise wat tans in die RSA bestaan, nie uitsluitlik voorsiening maak vir die eiesoortige behoeftes (cf. 4.4) van persone wat of steeds onder vonnis of op parool is nie (cf. ook 1.4; Vaktaalkomitee 1984; Bonta en Motiuk 1990: 497-498).

is geleë in die verskynsel dat oorde met soortgelyke benamings soms deur die staat en soms deur bepaalde welsyns- en kerklike instansies en selfs deur private persone beheer word. 'n Klassieke voorbeeld van bovermelde benamings is die benaming "halfway houses" wat deur verskillende instansies beheer word. Daar is ook die sogenaamde "halfway-in houses" en "halfway-out houses". Enkele voorbeelde van ander benamings wat in Westerse lande aangetref word is die volgende: "pre-release centre", "guidance centre", "hostel", "transitional residence", "after-care hostel", "Anlaufstelle" en "Offener Übergangsvollzug".

Met bovermelde in die gedagte, is dit vervolgens nodig om die ontstaan en ontwikkeling van oorskakelingsoorde van naderby te beskou.

3.2 ONTSTAAN EN ONTWIKKELING : TYDPERK TOT 1900

Die "Philanthropic Society of London" het reeds in 1788² drie klein kothuise vir kinders wat as gevolg van bedel of diestal gearresteer is, daargestel en beheer (Trojanowicz 1973: 266; Goldfarb en Singer 1973: 552). Die ontstaan van alle "halfway houses"

2

"In the United States at about the same time (1788), the Hebrew Orphan Asylum in New York establish a home in the community for adolescent girls who had been discharged from the asylum" (Callison 1983: 185).

kan herlei word tot die begin van die negentiende eeu in Ierland en Engeland (Carlson en Seiter 1977: 382; Latessa en Allen 1982: 153). Een van die vroegste dokumentasie rakende die "transitional residence"-gedagte in die VSA, het in 1817 verskyn toe daar deur die "Massachusetts Prison Commission" aanbeveel is dat tydelike verblyfplekke vir ontslane gevangenes opgerig moes word. Dié aanbeveling is nie aanvaar nie: "The legislature failed to adopt the proposal. Although it was suggested again in 1830, it was disapproved on the basis of an objection filed by the Inspectors of the State Prison, who feared that prisoners living in any sort of halfway house would contaminate one another" (Goldfarb en Singer 1973: 553). Volgens Carlson en Seiter (1977) is die besluit hoofsaaklik te wyte aan die destydse Pennsylvania-gevangenisstelsel met sy klem op "stilte" en "skeiding".

Dit blyk uit die literatuur dat Crofton se sogenaamde "Irish System" in sekere dele van Engeland vanaf 1860 byval begin vind het. Crofton het 'n stelsel van geleidelike stappe in die ontslagproses bepleit "to move offenders from maximum-security confinement to parole supervision in the community" (Goldfarb en Singer 1973: 553). Dit is interessant om daarop te let dat 'n sekere oorskakelingsoord in San Diego in die VSA tans as "Crofton House" bekend staan.

In 1845 is die "Isaac T. Hopper Home" in New York deur 'n groep Kwakers gestig en dié "halfway house" lewer tans nog dienste. 'n Groep Bostoniërs het die daaropvolgende jaar 'n "Temporary Asylum for Disadvantaged Female Prisoners" daargestel om huis-

vesting te bied aan vrouens wat uit gevangenis vrygelaat is. Hierdie oord het vir bykans twintig jaar bestaan. Verskeie skrywers beskou Maude Booth as die belangrikste pionier in die daarstelling van "halfway houses" in die VSA (Latessa en Allen 1982: 153). In 1890 het die "American Prison Association" (APA) beswaar gemaak teen die vermenigvuldiging van "halfway houses". Die APA was van mening dat die "halfway houses" gevangenis-stigma bevorder en 'n permanente klas van "onwenslike burgers" tot gevolg sou hê. Ten spyte van sulke amptelike teenkanting het Maude en Ballington Booth met die steun van die "Volunteers of America" ('n Godsdienstige vereniging) die "Hope Hall" in New York in 1896 daargestel om tydelike verblyfplek aan gevangenes wat uit Sing Sing-gevangenis ontslaan is, te bied. Verdere "Hope Halls" is daarna in onder andere Chicago, San Francisco en New Orleans daargestel.

3.3 ONTWIKKELING : 1900 TOT 1950

Die tydperk 1900-1950 kan beskou word as 'n tydperk van insinking in die VSA ten opsigte van "halfway houses" (Travis (ed.) 1985). Die instelling van sowel parool met die voorwaarde dat parolees nie met oud-gevangenes moet assosieer nie en die daaropvolgende Depressie, het veral daartoe bygedra dat die "Hope Halls" gesluit het. Die Heilsleër en die "Volunteers of America" het nog steeds oudgevangenes probeer huisves maar eers na die Tweede Wêreldoorlog is hernieuwe belangstelling in "halfway houses" aangetref. Skrywers soos Goldfarb en Singer (1973: 554) koppel die ontnugtering rondom die paroolstelsel aan

die nuwe belangstelling in oorskakelingsoorde: "Parole, which it had been thought, would provide a system of graduated supervision and services, had been adopted in every state; yet many released prisoners were committing further crimes, a large portion in the first few months following release. Others were being returned to prison for violating the many and frequently technical terms of their parole. In 1946, a report to a National Conference on Juvenile Delinquency suggested: A post-training school hostel would solve many of the difficulties arising from emotional disturbances when release is delayed, and ease the transition from the institution to the community. For various reasons it seems advisable that the hostels should be controlled by the training school itself and should be regarded as part of the institution setup."³

Gedurende hierdie tydperk het sowel verskeie state in die VSA as die Federale "Bureau of Prisons" aandag aan voorontslagvoorbereidingsprogramme begin gee. Gevangenes wat binnekort vrygelaat sou word, is òf in aparte afdelings in die gevangnisse òf in "release camps" wat buite die gevangnisse geleë was, gehuis-

3

Dit is betekenisvol om daarop te let dat die beheer oor dié "hostels" nie aan welsynsorganisasies oorgedra is nie. Hier is dus ooreenstemming met skrywer se definisie van 'n oorskakelingsoord.

ves. Hierdie gevangenes het meer voorregte geniet en is betrek by groepbesprekings waartydens aandag gegee is aan moontlike probleme wat na ontslag sou ontstaan rakende drankmisbruik, die verkryging van 'n betrekking en inskakeling by hulle gesinne. Die hoofrede vir die mislukking van hierdie pogings tot ontslagvoorbereiding was die feit dat die gevangenes nie in die gemeenskap vir ontslag voorberei is nie: "However, it soon became clear that these prisoners could not cope effectively with problems of reintegration into the community while they continued to be isolated from the community" (Goldfarb en Singer 1973: 554).

Samevattend kan dus gestel word dat daar tussen veral 1930 tot 1950 feitlik geen oorskakelingsoorde bestaan het nie.

3.4 ONTWIKKELING : 1950 TOT 1960

Die vyftigerjare word deur die meeste skrywers beskou as die tydperk waarin die optimisme rondom die rehabilitasie van gevangenes verander het in pessimisme en apatie. Penoloë was van mening dat al sou "rehabilitasie" in die gevangenis bewerkstellig kon word, dit baie min uitwerking sou hê op die na-ontslag gedrag van die vrygelatenes. Carlson en Seiter (1977: 383) beskryf die argumente wat aangetref is soos volg: "It was generally argued that this ineffectiveness was caused by the Offender's returning to a disorganised community whose citizens were at best indifferent and at worst resistant to his return."

Bovermelde ontnugtering rondom die rehabilitasie van gevangenes is egter deur voorstanders van "halfway houses" soos Turner in London, Jones in Chicago en Clark in St. Louis benut om die sogenaamde "Halfway House Movement" tot stand te bring (cf. Goldfarb en Singer 1973: 557-558). Latessa en Allen (1982: 154) lewer soos volg kommentaar op dié beweging: "The development of the halfway house movement of the 1950's was fuelled by the expansion of parole; increasing insistence by paroling authorities that offenders must have jobs before release; evidence of ineffectiveness of traditional incarceration; the heavy familial, financial, social, and psychological costs of incarceration; and the general shift to community based corrections."

Tydens hierdie tydperk is toenemend besef dat die herinskakelingsproses van kritieke belang is en dat kommunikasie tussen die gevangenis en die gemeenskap waarheen die gevangene op pad was, die sleutel was vir geslaagde oorskakeling en uiteindelik gemeenskapsinskakeling. Die "halfway houses" is beskou as oorskakelingsagente binne die gemeenskappe wat verantwoordelike en verantwoordbare gedrag sou bevorder.

3.5 ONTWIKKELING : 1960 TOT 1970

As gevolg van sowel die uitgebreide publisiteit wat die "Halfway House Movement" geniet het as die groeiende professionele belangstelling in voorontslagsprogramme, is Robert F. Kennedy se aanbeveling in 1961, naamlik dat federale-fondse beskikbaar gestel moes word vir die daarstelling van "halfway houses"

wat deur die federale regering beheer sou word, deur die Amerikaanse Kongres gesteun. Enkele maande na dié goedkeuring het die "Bureau of Prisons" sy eerste "prerelease guidance centres" vir jeugoortreders in New York en Chicago ingestel (cf. Callison 1983: 148-149). Gevangenes is drie maande voor hulle ontslag na dié "sentrums" oorgeplaas vir voorbereiding vir ontslag. Dié sentrums was so suksesvol dat die programme uitgebrei is. Met die aanvaarding van die "Prisoner Rehabilitation Act of 1965", is die Federale "Bureau of Prisons" gemagtig om wonings binne gemeenskappe vir volwasse gevangenes wat binnekort ontslaan sou word, daar te stel ("Bureau of Prisons"-beheer). Magtiging is ook verleen vir die plasing van federale gevangenes in "approved residential community treatment centres maintained by non-federal agencies" (Goldfarb en Singer 1973: 557).

3.6 ONTWIKKELING : VANAF 1970

In 1973 was daar reeds 247 "halfway houses" in die VSA en 51 in Kanada gewees (cf. Goldfarb en Singer 1973: 559). Volgens Seiter *et al.* (1977) was daar drie jaar later (1976) bykans vier honderd "halfway-out-of-prison" en "halfway-into-prison" fasiliteite in die VSA gewees. Feitlik elke staat het in 1977 oor sulke oorde beskik.

'n Opname in 1978 het getoon dat daar 796 "halfway houses" in die VSA was. Terwyl 156 hiervan staats- of federale-inrigtings was, is 640 deur private instansies beheer. Die "United States Bureau of Prisons" het in 1978 gebruik gemaak van 400 private

instansies se "halfway houses" en tien van hul eie "halfway houses" benut (cf. Latessa en Allen 1982: 154).

Alhoewel een of ander vorm van die "halfway house"-stelsel in lande soos die VSA, Kanada, Ierland, Skotland, Engeland, Duitsland, Nederland, Switserland, Australië en Frankryk tans bestaan, blyk dit dat geen sodanige stelsel in lande soos Nigerië, Indië, Pakistan, Japan, Sri Lanka, die Republiek van Korea, die Fillippyne, Thailand en Suid-Afrika bestaan nie. Wat wel tans toenemend aandag in laasgenoemde lande begin kry, is oop- en semi-oop gevangenis (cf. United 1983: 27-37; Arnold 1981: 7-9; Cree, Hoffman en Riley 1985: 115-119). Die meeste Westerse lande daarenteen het reeds 'n betreklik lang geskiedenis van die benutting van oopgevangenis (Banks en Ackerman 1983; Lattimore *et al.* 1990). Volgens Carlson en Seiter (1977: 385-386) het die toename in misdaad in die VSA daartoe gelei dat die sogenaamde "liberale-beleid" ten opsigte van die hantering van misdadigers die wind van voor begin kry het. Ontstelde en bevreesde burgers het begin eis dat 'n veel strenger ("hard line") beleid ten aansien van oortreders gevolg moes word en gevolglik was daar 'n skerp toename (188 000 in 1969 tot 250 000 in 1976) in veroordeelde oortreders en die gevangenis het oorvol geword (cf. Gettinger 1976: 9; Callison 1983: 48; MacKenzie *et al.* 1989). In verband met die toenemende ontgo-

geling rakende die rehabilitasiemodel⁴ in die VSA, skryf Lötter (1982: 5-6) soos volg: "Stygende paniek en woede onder die Amerikaanse publiek oor die groeiende bedreiging van misdaad het breekpunt bereik. Die eens dominante 'meer liberale' eise om voorkoming deur byvoorbeeld die skepping van 'n regverdige samelewing, gevangensishervorming (indien nie die totale afskaffing van gevangensisse nie!) en 'n meer humane en begrypende benadering tot die oortreder, is verswelg deur oproepe om meer polisie en swaarder strawwe. Die wetgewer en praktisyns van die strafregstelsel (persone wat dikwels afhanklik van openbare steun by die stembus vir hul ampte is) het nie ongevoelig geblyk te wees vir die sentimente van die publiek nie. Gevolglik is meer oortreders skuldig

4

"Die rehabilitasiemodel is grootliks deur die regsmodel (Justice Model) vervang. Elemente hiervan is: Gevangensisse se taak is om te straf en nie te hervorm nie, gevangenes moet nie gedwing word om aan programme deel te neem nie maar moet vrywillig by die aangebode programme kan inskakel, aangesien dit nie bekend is hoe mense se gedrag verander kan word nie, moet nie gepoog word om dié gedrag van gevangenes te verander nie, strawwe moet bepaald en so kort as moontlik wees. Gevangenes moet nie aan onnodige beperkings, verkleinerings en wreedheid bloot gestel word nie en daar moet sorg gedra word dat hy veilig en vry van aanranding, verkragting en uitbuiting is. Die gevangene moet streng voorskriftelik en nie op arbitrêre wyse behandel word nie. Hy moet toegang hê tot die regstelsel" (Lötter 1981: 11) (cf. ook Bean 1978: 1-3, 19). Hierdie beskouing van Lötter in verband met die regsmodel reflekteer eintlik 'n teoreties-wetenskaplike perspektief eerder as die huidige status quo.

bevind, meer gevangenisstraf opgelê en termyne van gevangenisstraf het langer geword." Hierdie wegbeweeg (veral teoreties-wetenskaplik) vanaf die rehabilitasie-model na die regsmodel het ook meegebring dat daar toenemend aandag gegee is aan die herintegrasiemodel en krities gekyk is na die doeltreffendheid van oorskakelingsoorde wat in wese gemeenskapsgebaseerde korreksie en behandeling impliseer (cf. Callison 1983: 18-19, 211-229; Smith en Sabatino 1990: 18-25).

3.7 SINTESE

Die ontstaan van oorskakelingsoorde kan tot die 18de eeu in Engeland herlei word. In die meeste Westerse lande bestaan een of ander tipe oord wat of deur die Staat of deur partikuliere welsynsinstitusies beheer word met die doel om die oorgang vanaf die gevangenis na vrye gemeenskap te vergemaklik (herintegrasiemodel). Vervolgens is dit nodig om aandag te gee aan die struktuur en funksie van oorskakelingsoorde.

HOOFSTUK 4

STRUKTUUR EN FUNKSIE VAN OORSKAKELINGSOORDE

4.1 INLEIDING

Uit die vorige hoofstuk blyk dit duidelik dat daar veral sedert die vyftigerjare 'n toename was in die daarstelling van "oorskakelingsoorde". Hierdie snelle uitbreiding was volgens Carlson en Seiter (1977: 383) gebaseer op die volgende drie teoretiese veronderstellings: "(a) the treatment of offenders in the community is more humane ('mensliker') than are traditional methods; (b) gradual reintegration in the realistic setting of the community is more effective in reducing recidivism than is the prison rehabilitation ideology; and (c) offender reintegration in the community can be accomplished at a cost less than that of incarceration." Benewens die voorafgaande geloof dat oorskakelingsoorde residivisme sou verlaag, mensliker behandeling sou verseker en uitgawes sou verminder, het dié oorde hoofsaaklik die gemeenskapsinskakeling van gevangenes ten doel. In hierdie hoofstuk gaan dit hoofsaaklik om 'n bespreking van die struktuur en funksie van oorskakelingsoorde en vervolgens sal aandag gegee word aan die volgende aspekte:

- . Beheer en alternatiewe modelle.
- . Grootte, ligging en ekonomiese implikasies.
- . Personeel, seleksie van inwoners en bemoeienisprogramme.

- Evaluering van die doeltreffendheid van oorskakelingsoorde.

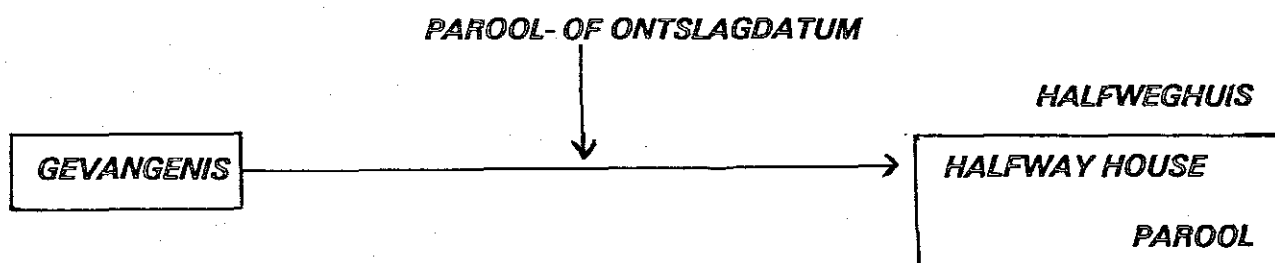
4.2 BEHEER EN ALTERNATIEWE MODELLE

Afgesien van die onderskeie benamings vir oorskakelingsoorde wat in verskillende lande en selfs binne dieselfde land aangetref word, blyk dit uit die literatuur dat die beheer oor dié oorde soms by die staat en soms by partikuliere welsynsinstitusies berus. Verder blyk dit dat sekere oorde, veral in die VSA, Kanada en Brittanje as gevolg van hulle lang geskiedenis in verband met die ontwikkeling van sulke oorde, oor fasiliteite beskik wat óf heeltemal privaat bedryf en beheer word óf staatsubsidies ontvang maar nogtans eie beheer toepas sonder direkte staatsinmenging. 'n Voorbeeld van laasgenoemde stelsel is dié in Duitsland waar dié oorde of Anlaufstellen ("veilige hawe") aangetref word (cf. Schwindt en Best 1981: 4-11). Veral in die lande waar kerke en welsynsinstitusies reeds vir dekades lank hulle beywer het om fasiliteite en bemoeienisprogramme daar te stel, is samewerkingsooreenkomste en/of verwysingstelsels tussen die gevangenisowerhede en dié institusies ingestel. Kortliks behels hierdie verwysingstelsel ("referral") dat gevangenisowerhede bereid is om waar hulle nie oor hulle eie oorde beskik nie, gevangenis en parolees te verwys na private, kerklike en welsynsinstitusies wat wel oor sulke oorde beskik (Harvey et al. 1987).

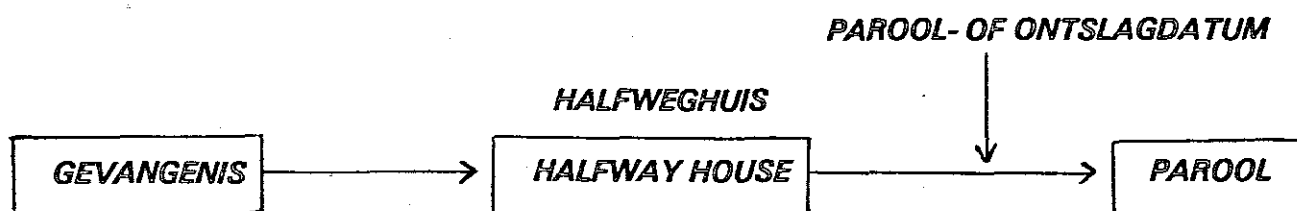
Die volgende drie voorbeelde van "halfway house" - verwysings word tans in die VSA aangetref (cf. Demone en Gibelman 1990; Allen en Seiter 1981; Burstow 1989; Johnson en Bonta 1985).

DIAGRAM 4.1 SKEMATIESE VOORSTELLING VAN HALFWEGHUISE

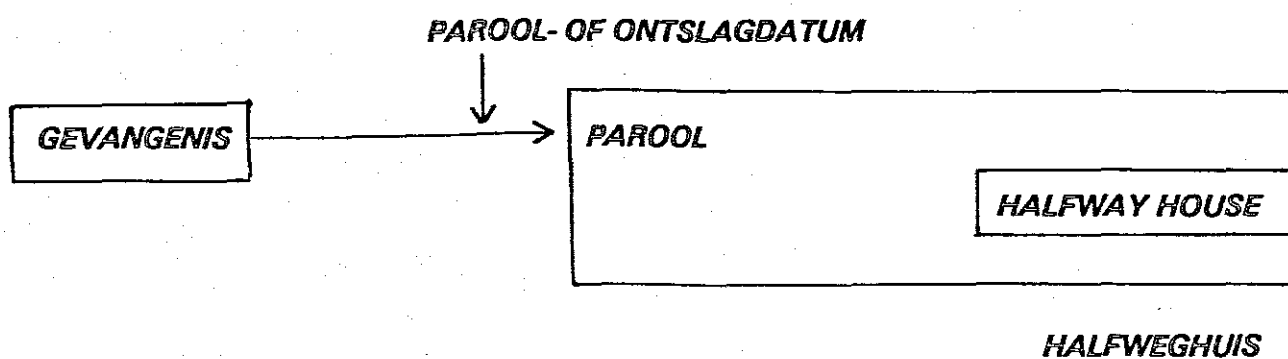
MODEL 1

MODEL 2

MODEL 3

Model 1 is blykbaar die verwysing wat tans die meeste benut word (cf. Bonta en Motiuk 1990). Sodra 'n gevangene parool toegestaan word, word hy tydens die eerste periode van sy parooltydperk in die "halfway house" opgeneem. Hierdie model is geskik vir parolees wat tydens die eerste fase van hulle parooltydperk hulp nodig het. Terwyl die tydperk wat die parolee in die oord sal deurbring voor sy opname in die oord gespesifiseer mag wees, blyk dit by die meeste gevalle dat die tydperk vasgestel word deur 'n gesamentlike beslissing deur die paroolbeampte, die personeel van die oord en die parolee self. Sō 'n besluit berus op 'n evaluering van die parolee se gereedheid om die oord te verlaat en gewoonlik word vereis dat hy sowel 'n betrekking as huisvesting moet hē. Nadat die oudgevangene die oord verlaat het, ontvang hy nasorgdienste van sy paroolbeampte.

Model 2 is byna dieselfde as model 1 omdat gevangenes ook via die oord vrygelaat gaan word. Die belangrikste verskil is egter daarin geleë dat die opname in die oord bepalend is vir die verkryging van 'n parool- of ontslagdatum. Terwyl hulle in die oord verkeer, dien die gevangenes dus nog hulle vonnisse uit en hulle samewerking en vordering in die oord word as 'n gereedheidstoets vir vrylating op parool of onvoorwaardelike vrylating beskou. Hierdie model is deur die United States Bureau of Prisons begin en verskeie state benut tans hierdie model vir hulle gevangenes (cf. Yurkanin 1989). Die besondere voordele van hier-

die model is volgens Latessa en Allen (1982: 156): "... the continuation of jurisdiction by the referring correctional agency, and the necessary flexibility to return the inmate to the institution (without a formal violation of parole) should he or she not be deemed prepared for release at that time. In addition, an offender residing in a Halfway House as an alternative to serving a prison sentence¹ may have a more positive attitude toward the Halfway House and thus be more accepting of Halfway House programming. Finally, and on a purely economic basis, with this model the cost of Halfway House after-care service can be more legitimately compared to the cost of alternative imprisonment, rather than to the costs of parole" (cf. Callison 1983: 187-189; Homant 1984; Harvey et al. 1987).

Model 3 maak voorsiening vir parolees wat direk vanuit die gevangenis vrygelaat is en wat tydens hulle parooltydperk probleme mag ervaar om in die gemeenskap aan te pas. Sō 'n parolee kan dan vir 'n kort tydperk opgeneem word in die oord totdat hy weer sy parooltydperk in die vrye gemeenskap kan voortsit.

1

Dorskakelingsoorde (Model 2) sluit dus die moontlikheid in dat persone wat skuldig bevind is, nā observasie, direk daarheen gestuur kan word en die betrekking wat hy voor skuldigbevinding beklee het, kan behou.

4.3 GROOTTE, LIGGING EN EKONOMIESE IMPLIKASIES

4.3.1 Grootte en ligging

Dit blyk uit die literatuur dat sowel die beskikbare fondse as die aard van die bemoeienisprogramme wat aangebied word, bepalend is vir die grootte van die oorskakelingsoord. Alhoewel Grygier, Nease en Anderson (1970: 282) in hulle ondersoek oorde aange-tref het wat tussen agt en vyftien inwoners kan akkommodeer en dié grootte as ideaal beskou, wys Rachin (1972: 33) daarop dat minder as 20 inwoners ekonomiese probleme kan meebring. Hy beskou 'n inwonertal van tussen 20 en 25 as ideaal. Sodra meer as 30 inwoners aangetref word bestaan die moontlikheid dat die noodsaaklike "klein-groep-verhoudinge" ver-steur kan word. 'n Verdere faktor wat by die bepaling van die grootte van die oord in berekening gebring moet word, is die gevaar dat die gemeenskap (buurt) waarbinne die oord gevestig gaan word nie "bedreig" moet voel deur té hoë getalle "nuwe intrekkers" nie (cf. Callison 1983; Banks en Ackerman 1983; Demone en Gibelman 1990). Dit is dus noodsaaklik om die goedgesindheid en betrokkenheid van die gemeenskap te vekry voordat oorgegaan kan word tot die vestiging van 'n oorskakelingsoord. Inwoners van die betrokke ge-meenskap sal waarskynlik allerlei vrese koester dat hulle blootgestel gaan word aan kriminele elemente en dat hulle eiendomme se waarde gaan daal ná die daar-stelling van só 'n inrigting binne hulle gemeenskap. Hulle kan ook vrese koester dat misdaad in hulle buurt

sal toeneem en dat 'n nog swaarder las op die moontlik reeds beperkte gemeenskapsfasiliteite geplaas sal word. Oorskakelingsoorde behels gemeenskapsgesentreerde korreksie en behandeling en juis daarom sal die betrokkenheid van die gemeenskap, selfs in die beplanningsstadium, besondere aandag moet geniet (cf. Demone en Gibelman 1990; Callison 1983). Gemeenskapsleiers moet reeds op 'n vroeë stadium geraadpleeg word en die aard van die bemoeienisprogramme moet aan hulle verduidelik word. Die verhouding tussen die oord en die gemeenskap moet gekenmerk word deur openheid, gereelde kontak en responsiwiteit. Die betrokkenheid van die inwoners van die oorskakelingsoord by gemeenskapsaktiwiteite sal daartoe lei dat die betrokke gemeenskap minder antagonisties teenoor die inwoners van die oord sal voel, want langs dié weg word bewys gelewer dat die inwoners wel 'n positiewe bydrae tot die gemeenskap kan en wil maak (cf. Demone en Gibelman 1990: 7-26; Richmond 1966: 19; Fattah 1982: 371-385; Burstow 1989: 25-45).

Die ligging van die oord is besonder belangrik en volgens Rachin (1972: 33-34) moet veral die volgende aspekte aandag geniet"

- . Sowel die gemeenskapsleiers as die gemeenskap self, moet geraadpleeg word oor die daarstelling van 'n oord in die betrokke gemeenskap.
- . Openbare vervoer moet binne loopafstand van die oord beskikbaar wees.

- . Indien 'n reeds bestaande gebou nie benut kan word nie en 'n nuwe gebou opgerig moet word, moet die argitektuur van so 'n aard wees dat dit sal saamsmelt met die estetiese voorkoms van reeds bestaande geboue in die omgewing. 'n Dubbelverdieping ultra-moderne gebou in die middel van 'n ry beskeie woonhuise moet byvoorbeeld vermy word.
- . Kennisgewingborde, vlae en ander amptelike aanwysings behoort vermy te word.
- . Vestiging naby industriële gebiede moet voorkeur geniet. Die buurt moet gevestig en stabiel wees en van so 'n aard wees dat die inwoners van die oorskakelingsoord veilig genoeg sal voel om vryelik op straat te kan beweeg.
- . Kommersiële dienste (haarkapper, supermarkte en so meer) behoort binne loopafstand van die oord te wees.

4.3.2 Ekonomiese implikasies

Ten aansien van die ekonomiese implikasies van oorskakelingsoorde is daar 'n groot verskeidenheid faktore wat 'n rol speel. 'n Akkurate kosteberekening word veral bemoeilik as gevolg van die gebrek aan vergelykbare alternatiewe vir opname in 'n oorskakelingsoord. Alternatiewe behels onder andere gevangesetting, parool, dagparool, toesig en onvoorwaardelike vrylating sonder toesig of nasorg. 'n Kosteberekening moet sowel die dienste wat gelewer word as die kostes rakende die voorsiening van daardie dienste in ag neem. Die salarisse van personeel,

verminderde toelaes, besparings as gevolg van 'n laer voorkoms van residivisme en so meer, is enkele faktore wat berekenings bemoeilik (cf. Carlson en Seiter 1977: 383; Naser en Cilliers 1988: 103). Sowel per capita-kostes as kapitaaluitgawes sal groot verskille toon, want oorskakelingsoorde kan of die aankoop en instandhouding van reeds bestaande woonhuise of woonstelblokke behels of hulle kan nuwe geboue wees wat spesiaal opgerig moet word. Volgens Keller en Alper (1970: 138) is dit besonder moeilik om per capita-kostes vir die verskillende tipes oorskakelingsoorde te bereken: "Two currently operating transitional residences for released adult prisoners present a contrast in both cost- and the services provided. One, in Canada, has sixteen men in care at a per capita cost of \$2 600 per year. Across, the border, the other reports an annual cost of close to \$6 000 per man, which includes provision of a legal aid, clinic, an employment service, a narcotic program, and help on a non-residential basis to both men and women offenders".

Voorstanders van oorskakelingsoorde maak soms onrealistiese berekenings en bewerings in verband met hoeveel goedkoper oorskakelingsoorde as konvensionele gevangenis is, maar een van die mees realistiese vergelykings is dié van Allen *et al.* (1978) wat inderdaad bevind het dat dit goedkoper is om 'n oortreder in 'n oorskakelingsoord aan te hou as in 'n konvensionele gevangenis (cf. Hicks 1987: 5-8; Travis 1985; Leclair 1986; Motiuk, Bonta en Andrews 1986; Eisenberg 1985; Dowell, Klein en Krichmar 1985). Dit is ook betekenisvol om daarop te let dat Latessa en

Allen (1982: 160-162) in hulle landswye ondersoek in die VSA bevind het dat oorskakelingsoorde wat deur die staat beheer word, se gemiddelde kostes aansienlik laer is as die oorde wat deur partikuliere instansies beheer word. Aangesien die inwoners van 'n oorskakelingsoord betrekkinge in die gemeenskap beklee, ontvang hulle salarisse en word daar van hulle verwag om vir hulle verblyf in die oord te betaal (Mohn 1990:218-219). In sekere inrigtings word die inwoners vir verblyf op 'n glyskaal aangeslaan terwyl ander inrigtings 'n sekere minimum bedrag vir losies vereis (Jarvinen 1989; Mohn 1990). By sekere inrigtings moet losies onmiddellik ná opname betaal word en by ander word geen losiesgelde vir byvoorbeeld die eerste twee weke, gehef nie. Laasgenoemde oorde volg die beleid dat die inwoner gedurende dié aanvangsperiode eers die geleentheid gebied moet word om "aan die gang" te kom en te begin spaar. Verskeie oorde benut 'n stelsel waar 'n inwoner 'n voorskot kan ontvang om noodsaaklikhede soos middagetes by sy werk, vervoer en persoonlike behoeftes soos klere, skeergoed en so meer, aan te koop (Wilson 1985; Mohn 1990; Petersilia 1987).

4.4 PERSONEEL, SELEKSIE VAN INWONERS EN BEMOEIENISPROGRAMME

4.4.1 Personeel

Oorde wat deur die owerhede beheer word, benut hoofsaaklik op 'n roterende basis die dienste van personeel wat ook in die konvensionele gevangnisse

dienste lewer. Langs hierdie weg kry die maatskaplike werkers, kapelane, sielkundiges, opvoedkundiges en ander funksionarisse die geleentheid om kennis op te doen van die probleme wat vrygelatenes mee worstel in hulle pogings om weer by die gemeenskap aan te pas (cf. Johnson en Bonta 1985; Davies 1974: 32; Bloor 1986; Goldfarb en Singer 1973: 563). Benewens die professionele personeel wat dus reeds in diens van die owerhede is, word ook toenemend gebruik gemaak van vrywilligers uit die gemeenskap wat oor die nodige professionele opleiding beskik. Besondere klem word ook geplaas op die betrokkenheid van die paroolbeampies wat na die vrylating uit die oord tydens hulle parooltydperk, dienste aan hulle gaan lewer (Soothill 1976: 9; Wilson 1985; Travis 1985).

4.4.2 Seleksie van inwoners

Ten aansien van die seleksie van inwoners vir opname in oorskakelingsoorde, word verskillende kriteria in verskillende lande en selfs binne dieselfde land aangehof. Toelatingsvereistes wat soms gestel word, sluit onder andere in dat die persoon reeds besig moet wees met die laaste gedeelte van sy vonnis (verblyf in die oorde wissel tussen drie tot nege maande), oor 'n goeie werkrekord in die gevangenis moet beskik, geen drank-, dwelm- of homoseksuele probleme moet hê nie en nie 'n geweldsoortreder moet wees nie (cf. Bonta 1990: 84, 86; Kirby 1969: 54; Glaser 1964: 415-417;

Aledort en Jones 1973: 287). Waldo, Chiricos en Dobrin (1973: 376) wys daarop dat die aard van die be-moeienisprogramme wat in die oorskakelingsoord aangebied gaan word, bepalend is vir die seleksie van 'n inwoner vir so 'n oord (cf. Clendenen, Ellington en Severson 1979; Bonta en Motiuk 1990). Ten einde toegelaat te word, moet voornemende kandidate volgens Waldo, Chiricos en Dobrin (1973) die volgende behoeftes hê:

- . om die oorgang vanaf die gevangenis na die gemeenskap geleidelik te ervaar;
- . om finansieel vir sy gesin te kan sorg (veral persone wie se gesinne ekonomiese steun en rekonstruksiedienste van welsynsorganisasies moes ontvang terwyl hy in die gevangenis was);
- . om bedrewendheid te ontwikkel en werkservaring op te doen; en
- . om sy eie ekonomiese omstandighede te verbeter.

Rachin (1972: 32) bepleit 'n sogenaamde "realistiese en produktiewe"-benadering en verband met toelatingsvereistes. Hy beklemtoon sekere positiewe eienskappe waaroor die gevangene moet beskik bo ander oorwegings. Die persoon wat tot die oord toegelaat mag word, moet oor die volgende eienskappe beskik:

- . "n Gevoel van onrustigheid, ongelukkigheid of ontevredenheid met homself of sy lewe en 'n mate van besorgdheid om daadwerklik iets te wil doen om dit te verander;

- . erkenning en aanvaarding dat hy in staat is om sy lewe te beheer en verantwoordelikheid vir sy handeling te kan aanvaar - selfs al dui die verlede daarop dat hy nie juis in staat was om veel daaromtrent te doen nie;
- . die bereidwilligheid om homself saam met ander te ondersoek, selfs al maak dit hom woedend, ongelukkig of skaam; en
- . die geloof dat sowel ander inwoners as die program as gevolg van sy deelname sal baat.

Bovermelde verskeidenheid van toelatingsvereistes moet egter deurentyd gekoppel word aan sowel die doel met oorskakelingsoorde as die aard van die bemoeienis-programme wat aangebied word. Pearce (1970: 467) beklemtoon die behoefte aan bemoeienisprogramme soos volg: "... men leaving prison face countless fundamental problems (and) men must be prepared, both materially and emotionally, to bridge the gap between life inside and that outside the prison walls". In aansluiting by Pearce se identifisering van die belangrikste funksies van oorskakelingsoorde stel Latessa en Allen (1982: 158) dié funksies as "counselling/training and finding employment, financial support, educational/recreational opportunities, psychological and emotional support/counselling, and supportive environment" (cf. Duffee and Wright 1990; Srivastava 1987; Donnelly en Forschner 1987).

In hulle studie in verband met die behoeftes van inwoners van 12 voorvrylatingsentrums/oorskakelingsoorde in nege verskillende state in die VSA, het Duffee en Duffee (1981: 232-253) die volgende 28 "harde"- "sagte"- en "oordverwante"-probleme vasgestel:

Harde probleme

- (2)(1)². Benodig geld om 'n begin mee te kan maak
- (1)(2) . Benodig hulp om 'n betrekking te kan bekom
- (4)(4,5) . Benodig opleiding om 'n betrekking of 'n beter betrekking te kan bekom
- (8)(10) . Benodig regshulp
- (24)(19) . Benodig hulp met onderhandelings met die polisie
- (9)(9) . Benodig tandheelkundige en mediese hulp
- (3)(6) . Benodig hulp met vervoerprobleme
- (5)(19) . Benodig hulp met die samestelling van 'n voorraad klere
- (19,5)(17). Ondervind probleme by die werk in verband met die tipe werk wat verwag word

Sowel die inwoners van die oorskakelingsoorde as hulle beraders is versoek om die behoeftes in rangorde te plaas. Die eerste syfer tussen hakies verteenwoordig die inwoners se indeling van die behoeftes volgens belangrikheid terwyl die tweede syfer die beraders s'n uitbeeld.

- (17,5)(13). Ondervind probleme met behuising vir homself en sy gesin tydens komende parool
- (27,5)(26). Ondervind probleme met die dag-sorg van sy kinders
- (11,5)(23). Ondervind probleme in verband met die verkryging van krediet
- (13)(16) . Ondervind probleme om vir maaltye te betaal

Sagte probleme

- (7)(3) . Benodig hulp met die hantering van sekere gesinsprobleme na terugkeer uit die gevangenis
- (26)(21,5). Benodig hulp met die hantering van dwelmmiddelprobleme
- (15)(11,5). Benodig hulp met die hantering van 'n alkoholprobleem
- (25)(19) . Benodig hulp met die hantering van probleme rondom die opbou van vriendskappe met persone buite die oorskakelingsoord
- (16)(24) . Benodig hulp met die hantering van sy gevoel dat hy "uit sy plek" by die werk is omdat hy 'n inwoner van die oord is
- (17,5)(11,5). Ondervind probleme met die wyse waarop vrye tyd bestee kan/moet word
- (11,5)(4,5). Benodig hulp en raad met sekere emosionele probleme

Oord-verwante-probleme

- (6)(8) . Ondervind probleme om gesin dikwels genoeg te sien
- (10)(7) . Ondervind probleme om sy paaroolbeplanning saam te stel
- (22)(21,5). Ondervind probleme met die oord se reëls in verband met die betaling vir losies
- (19,5)(28). Ondervind probleme met die aandklokkeëls
- (14)(26) . Ondervind probleme met die wyse waarop eie geld gespandeer mag word
- (27,5)(26). Ondervind probleme met die naweekverlofreëlins
- (22)(15) . Ondervind probleme met 'n ander inwoner.

Ten aansien van bovermelde uiteensetting, kom Duffee en Duffee (1981: 251) tot die volgende gevolgtrekking: "Staff apparently tended to stress resolution of emotional or attitudinal problems, under the assumption that many external problems would remain chronic until these internal problems were solved. Offenders, in contrast, were more apt to stress the practical survival problems, under the assumption that no longrange complex emotional problems could be addressed until survival needs had been satisfactorily met. There is some logic in both these positions. We will not be able to ascertain which, if either, is effective until research is designed that can account

with precision for the relations between problems, strategies for solving problems, and outcomes."

4.4.3 Bemoeienisprogramme

Uiteenlopende benaderings word gevolg en sluit onder andere die volgende in: groepsbespreking, lesings deur die inrigtingspersoneel en/of deskundiges wat nie aan die inrigtings verbonde is nie, persoonlike benadering, rolspel, uitstappies, gesins- en huweliks-terapie, maatskaplike bedreweheidsopleiding (SST: social skills training), realiteitsterapie (reality therapy), psigo-terapie en groepsterapie (cf. Duffee en Wright 1990; Keller en Alper 1970; Wilson 1985; Travis 1985; Handler 1974; Matthews 1979; Goldfarb en Singer 1973; Monger 1967; Priesley *et al.* 1984; Whiskin 1976; Greenwood 1975 en Kirby 1972). In 'n inrigting soos Euclid House in Washington word 'n terapeutiese gemeenskapbenadering gevolg. Klem word geleë op groepsbesprekings en die inwoners vergader vyf keer per week vir 'n uur lank. (Sowel die personeel as die inwoners neem die besluite rakende beplanning en bestuur van die inrigting.) tydens die bespreking word aandag gegee aan onder andere selfverwesenliking, verkryging van 'n betrekking, besparing en samewerking met ander (cf. Aledort en Jones 1973: 286-289; Callison 1983: 221-222).

Volgens Callison (1983: 219-220) was die staat Kalifornië 'n pionier op die gebied van gemeenskapsgebaseerde korreksie en behandeling:..."California, one of the states that pioneered the use of community

correctional centres, uses a three-step process of reintegration." Fase 1 behels dat die gevangene vir een maand in 'n veiligheidseenheid aangehou word. Die gevangene word toegelaat om aan aktiwiteite binne die sentrum deel te neem. Hierdie aktiwiteite sluit beroepsoriëntering, akademiese opleiding en voorligting vir vrylating in. Fase 2 duur ongeveer drie maande. Die gevangene is nog in die veiligheidseenheid maar kan met of sonder toesig in die buitgemeenskap werk, skoolgaan of aan ander aktiwiteite deelneem. Die verantwoordelikhedsin wat die gevangene aan die dag lê, bepaal die aktiwiteite waaraan hy toegelaat sal word om aan deel te neem. Hierdie aktiwiteite sluit onder andere die volgende in: akademiese opleiding, beroepsoriëntering, aansoek doen om betrekings en aansluiting by Alkohol Anonieme groepe. Tydens fase 3 funksioneer die sentrum as 'n gemeenskapsgebaseerde woning. Gedurende hierdie fase wat ongeveer twintig maande duur, word oortreders toegelaat om buitekant die korrektiewe sentrum te woon. Sülke oortreders moet periodiek groepsvergaderings en spesiale byeenkomste bywoon. Die paroolpersoneel se hoofkantoor is ook in hierdie sentrum geleë. Die aantal kere wat oortreders by hierdie paroolpersoneel moet aanmeld, word bepaal deur hulle aanpassing in die buite gemeenskap. Na vrylating moet oortreders op 'n gereelde basis by die sentrum aanmeld. Namate hulle meer verantwoordelikheid aan die dag lê, meld hulle minder kere aan (cf. National 1971: 30-32; Mohn 1990: 218-219).

Alhoewel oorskakelingsoorde "oop" en "anders" is as konvensionele gevangnisse, is sekere reëls en sanksies nodig om doeltreffende funksionering te versker. Reëls en sanksies behels kortliks die regulering van anti-sosiale gedrag sowel binne as buite die inrigting en word beskou as 'n integrale deel van die bemoeienisprogramme. Omdat die beheer³ oor oorskakelingsoorde verskil, word 'n groot verskeidenheid reëls en sanksies aangetref:

- . Van die inwoners word verwag om hulle persoon, hulle kamers en besittings te versorg en om gedurende hulle vrye tyd 'n bydrae te lewer tot die instandhouding van die inrigting.
- . Sommige inrigtings vereis dat die inwoners betyds vir maaltye moet wees terwyl ander die vrye toegang tot die kombuis en voorrade toelaat. Sekere inrigtings voorsien selfs maaltydkaartjies vir etes buite die inrigting.
- . By verskeie inrigtings geld 'n aandklokkeel van tussen 22h00 en 23h00 en by ander word slegs verwag dat die inwoners in staat moet wees om die volgende oggend betyds by die werk aan te meld.
- . Veral staatsbeheerde inrigtings vereis mees-

In die VSA is daar byvoorbeeld federale, staats-, private, welsynsinstansie- en kerklike inrigtings.

tal 'n streng rekenskap van die inwoners in verband met hulle bewegings, byvoorbeeld dat daar in- en uitgeteken moet word.

- . Drankgebruik word òf verbied òf moet van so 'n aard wees dat geen rusverstoring binne of buite die inrigting mag voorkom nie.
- . Sommige inrigtings stel die bywoning van gereelde individuele en groepsessies as verpligtend terwyl ander verkies om op informele en spontane kontakte staat te maak. Sekere federale inrigtings laat die keuse van deelname aan die programme oor aan die inwoners maar indien hulle sou verkies om aan die programme deel te neem, word hulle verplig om die hele program te deurloop.⁴
- . Verblyfkostes in die inrigtings toon ook groot variasies. By sommige inrigtings word 'n vaste daaglikse tarief gehef en by ander word 'n vasgestelde persentasie van die salaris van die inwoner vereis (Mohn 1990: 218-219). Ander oorde hef geen verblyfkoste nie maar vereis dat die inwoners 'n sekere persentasie van hulle salaris moet spaar vir die dag wanneer hulle die oord gaan verlaat.

4
Duffee en Duffee (1981: 241) wys daarop dat gewaak moet word teen verpligte programdeelname omdat die aard en inhoud van programme soms geen verband mag hê met die werklike behoeftes van sekere inwoners nie (cf. Donnelly en Forschner 1987).

Tot op die dag van hulle vrylating word dan vereis dat hulle binne 'n vasgestelde begroting moet leef. Sulke begrotings word individueel vasgestel na aanleiding van besprekings en konsensus tussen die inwoner en sy beraders. Soms word die hele salaris van inwoners deur die inrigtingskomitee geadministreer. By sulke oorde word daar ook gesorg dat 'n gedeelte van die salaris aan die inwoner se afhanklikes gestuur word.

. Die lengte van hulle verblyf in die inrigtings varieer. By die staatsbeheerde en staatsgesubsidieerde inrigtings word verwag dat die inwoners tussen drie en twaalf maande moet inwoon.

Weerstand teen selfs die redelikste reëls in die inrigtings word soms aangetref en die meeste inrigtings het al ervaring opgedoen betreffende stakings, protes-uitstappe en weierings om samewerking te gee. As gevolg hiervan is sekere sanksies ingestel om beheer uit te oefen oor diegene wat weier om saam te werk of reëls verbreek. Daar bestaan sowel positiewe as negatiewe sanksies. Die belangrikste negatiewe sanksies is onder andere die volgende:

. **Gevangesetting:** Die strengste negatiewe sanksie behels gevangesetting. Veral diegene wat deur die hof direk na die inrigting verwys is loop die gevaar om as gevolg van negatiewe gedrag in 'n konvensionele gevangenis opgeneem te word. Persone wat via die gevangenis in die inrigting beland en wat nog

nie formeel met hulle parooltydperk begin het nie, is bewus van die moontlikheid om weer teruggestuur te word indien hulle byvoorbeeld sou dros. Negatiewe gedrag en gebrek aan samewerking kan ook aanleiding gee tot sowel die uitstel van parooldatums as 'n verlenging van vonnis wat reeds opgelê is. Dit is betekenisvol om daarop te let dat oorskakelingsoorde wat nie deur die staat beheer word nie en wat nie skakeling met amptelike welsynsinstitansies het nie, nie hulle inwoners kan dreig met gevangesetting nie.²

- . Tydelike verhinderings/terughouding: Naas die terugverwysing gevangenis toe is tydelike verhinderings die ernstigste bedreiging wat benut kan word om konformering af te dwing. Indien 'n inwoner nie aan die eise voldoen nie kan hy verbied word om die oord te verlaat en selfs in die naaste polisiegebied vir 'n bepaalde tydperk aangehou word.
- . Ostrasering: 'n Verdere negatiewe sanksie wat benut kan word is ostrasering. Veral waar daar 'n sterk groepsgebondenheid ontwikkel het is hierdie uitsluiting baie effek-

Keller en Alper (1970: 131-132) wys ook daarop dat inrigtings wat nie deur die staat beheer word nie en waar reëls streng toegepas word, die gevaar loop om leeg te loop (cf. Hicks 1987: 1, 5-8; Cullen et al. 1990: 6-18).

tief. So kan 'n persoon wat nie aan die verwagtings wil voldoen nie, verplig word om byvoorbeeld vir 'n tydperk alleen te eet en nie met die ander inwoners mag gesels nie.

Verlies van voorregte: Voorregte soos "verlengde ure"⁶ oor naweke, tuisverlof, meer vrye tyd in die gemeenskap self en so meer, kan weggeneem word. Veral in inrigtings waar die inwoners toegelaat word om 'n komitee uit eie geledere saam te stel wat ook oor sekere besluitnemingsmagte beskik, is bevind dat die besluite van só 'n komitee meer ontsag by die inwoners afdwing as wat die geval sou wees indien die personeel dit sou instel.

As gevolg van die klem op persoonlike verantwoordelikeheidsaanvaarding word daar in sekere inrigtings van 'n drie-fase stelsel gebruik gemaak. Aanvanklik beland die inwoner in fase een waar die voorregte soos besoeke, naweekverlof, "verlengde ure" oor naweke en so meer redelik beperk word maar sodra die persoon bewys lewer dat hy sy samewerking gee en byvoorbeeld sy beste by sy werk lewer en gereeld en stiptelik aanmeld vir individuele- en groepsessies, kan hy vorder tot

6

Word toegelaat om later as normaalweg na die inrigting terug te keer.

die tweede fase totdat hy uiteindelik in die derde fase ingedeel kan word en al die voorregte kan geniet. Indien 'n persoon nie voldoen aan die redelike eise wat gestel word nie, kan hy degradeer word en selfs terug gestuur word na die gevangenis (cf. Mohn 1990: 218-219; Callison 1983: 219-220; Bonta 1990: 84, 86).

4.5 EVALUERING VAN DIE DOELTREFFENDHEID VAN OORSKAKELINGSOORDE

As gevolg van die feit dat oorskakelingsoorde divers is, verskillend bedryf en befonds word en administratief ongelyksoortig is, is dit moeilik om te bewys dat sulke oorde residivisme verlaag, mensliker behandeling verseker en uitgawes verminder (cf. Callison 1983: 50-52, 150-153; Wilson 1985; Karlstrom 1988; Evans 1988).

Reeds in 1974 het Sullivan, Siegel en Clear (1974: 188-197) na hulle studie oor die doeltreffendheid van oorskakelingsoorde in die VSA, Kanada en Brittanje tot die gevolgtrekking gekom dat "perhaps too much was promised too soon" en dat die programme nie gerig was op die ontmoeting van die behoeftes van die kliënte nie maar eerder op dié van die besture en personeel van die oorskakelingsoorde: "It is now clear that in all of the research examined, some factors of considerable weight have been avoided or overlooked, particularly those related to halfway house climate and managerial behavior of staff. Without information about the effects of the organization on staff behavior or

management practices on halfway houses residents, conclusions drawn about the effectiveness of the halfway house will rise or fall on its own merits" (Sullivan, Siegel en Clear 1974: 195). Die diskrepansie tussen die behoeftes van die inwoners van oorskakelingsoorde en die persepsies van dié behoeftes deur die hulpverleners, is ook bevestig in Duffee en Duffee (1981: 232-253) se studie.

Vier jaar na Sullivan, Siegel en Clear se evaluering, het Carlson en Seiter (1977: 381-394) waarskynlik die mees gesaghebbende studie in verband met die evaluering van oorskakelingsoorde onderneem. Hulle het vyf-en-vyftig evaluerende studies nagegaan en die volgende bevind ".... Halfway house programs can more effectively reintegrate prisoners returning to the community than direct release to parole. In addition, if the halfway house stay is an alternative to institutionalisation, it can be at a reduced overall cost to the correctional system. Finally, the conclusion that offenders can be more humanely treated by allowing them to serve part of their sentence in a halfway house appears true on its face, but at this point in time this premise remains largely an article of faith" (Carlson en Seiter 1977: 390). Hierdie skrywers het in hulle "evaluering van evaluerings" van oorskakelingsoorde ook bevind dat die meeste studies telkens gepoog het om 'n afname in residivisme aan te toon ten koste van ondersoeke na die verrykende ervaring wat opname in 'n oorskakelingsoord kan meebring: "Only a minority of studies attempted to measure or analyze the readjustment or socially acceptable attitudes and behaviour of former halfway house clients" (Carlson en Seiter 1977: 387).

Na aanleiding van Carlson en Seiter se bevindings het Latessa en Allen (1982: 153-163) 'n verdere evaluering van evaluerings van oorskakelingsoorde onderneem. Hulle het daarin geslaag om vier-en-veertig ondersoeke in verband met die aanpassing na ontslag van vorige inwoners van oorskakelingsoorde op te spoor en te ontleed. Hulle het bevind dat slegs twee van die ondersoeke oor betroubare navorsingsontwerpe beskik het en dat drie-en-twintig van die ondersoeke kwasinavorsingsontwerpe gehad het. By laasgenoemde is verskeie twyfelagtige aansprake aangetref. Latessa en Allen (1982: 162) kom tot die volgende gevolgtrekking: "It is concluded that they (halfway houses) may be as effective as any other parole program and strategy, and may be more cost efficient, at this time. Most, but fortunately not all, of the evaluation material suffers from a range of methodological weaknesses and research findings, leading to the suggestion of caution in drawing conclusions about effectiveness" (cf. Mott 1984: 31; Travis 1985).

Die veronderstelling dat behandeling in die gemeenskap (binne 'n oorskakelingsoord) mensliker is, word algemeen aanvaar maar dit bly volgens Latessa en Allen (1982: 158) 'n strydvrage of kriminele verdien om mensliker behandel te word. In verband met mensliker behandeling skryf Carlson en Seiter (1977: 383) soos volg: "Although conditions within prisons may have improved immensely, the high social value placed on freedom and liberty suggests that it is more humane to keep an offender in the community, allowing him to maintain ties with his family and friends, remain in

the job market, and not be subject to the unnatural conditions and occurrences facing incarcerated offender (cf. Reid 1976; Naser en Cilliers, 1988: 103). Ten aansien van die veronderstelling dat sowel die verkryging van 'n eerbiedwaardige betrekking as toereikende behuising ná vrylating tot 'n afname in residivisme sou lei is grondliggend aan die herinskakelingsfilosofie (cf. Naser en Cilliers 1991). Die oorskakeling vanaf die gestruktureerde gevangenis-situasie na die vrye gemeenskap word deur vele skrywers beskou as 'n tydperk van verwarring, onsekerheid en stres vir die oud-gevangene wat soms sonder voorontslagvoorbereiding nie in staat is om die situasie te hanteer nie en dikwels gedwonge voel om terug te val op dit wat hy die beste kan doen, naamlik om 'n misdaad te pleeg (cf. Berecochea, Himelson en Miller 1972: 93-97). Die oorskakelingsoord bied 'n geleidelike oorskakelingsmoontlikheid.

4.6 SINTESE

Terwyl die druk van die gevangenis-situasie dus wegge-
neem is, ontvang die inwoner van só 'n oord hulp met
die verkryging van 'n betrekking en so meer. Benewens
bovermelde, word die gemeenskap nou inderdaad betrokke
by die herinskakelingsproses (cf. 4.3; Callison 1983;
Wilson 1985; Travis 1985; Mohn 1990). Die oorskake-
lingsoord word beskou as die fokuspunt vir die mobili-
sering van gemeenskapslede en - bronne om in die
behoeftes van "oud-gevangenes" te voorsien deur same-
werking te bewerkstellig met reeds bestaande gemeen-

skapsinstellings soos opleidingsinrigtings, besighede en diensorganisasies. Langs dié weg word wêë geopen wat voorheen vir die oortreder in groot mate ontoeganklik was.

HOOFSTUK 5

SAMEVATTING EN AANBEVELINGS

5.1 SAMEVATTING

5.1.1 Probleemstelling

Die probleem wat in hierdie studie onder die loep gekom het, was om vanuit 'n penologiese perspektief die rol wat oorskakelingsoorde in die herinskakelingsproses van die gevangene in die gemeenskap kan speel, te ondersoek.

5.1.2 Die leefwêreld en herinskakeling van die gevangene

Die gevangene en veral die raadsgevangene word gekonfronteer met die moontlikheid om afhanklik van die inrigting te word. Terwyl hy in die konvensionele gevangenis verkeer, word die beleweniswêreld van die gevangene noodwendig institusioneel gerig en gereël. In die kunsmatige inrigtingsomgewing word onder andere die volgende aan bande gelê: sy vryheid en selfbeskikking, sy sekuriteit en heteroseksuele verhoudings. Deur die benutting van die herintegrasiemodel word die gevangene gehelp en gesteun om uiteindelik as verantwoordelike en verantwoordbare persoon terug te keer.

tot die vrye gemeenskap. Gedurende veral die laaste fase van sy vonnis benodig die gevangene 'n voorontslagvoorbereidingsprogram wat daarop gemik is om in sy besondere behoeftes te voorsien. Ontslagvoorbereidingsprogramme kan verdeel word in inrigtingsgebaseerde programme en gemeenskapsgebaseerde programme. Eersgenoemde sluit studievrylating, geleentheidsvrylating en dagparool in, terwyl oorskakelingsoorde geklassifiseer kan word as 'n gemeenskapsgebaseerde-stelsel van ontslagvoorbereiding.

5.1.3 Ontstaan en ontwikkeling van oorskakelingsoorde

Dit is moontlik om die ontstaan van oorskakelingsoorde tot die 18e eeu in Engeland te herlei. Maude Booth word beskou as die belangrikste pionier in die daarstelling van "halfway houses" in die VSA. Met die steun van die "Volunteers of America" het sy en haar man, Ballington, die "Hope Halls" daargestel. Die tydperk 1900 tot 1950 was 'n tydperk van insinking in die VSA ten aansien van "halfway houses". Die vyftigerjare word deur die meeste skrywers beskou as 'n tydperk toe die optimisme rondom die rehabilitasie van gevangenes verander het in pessimisme en apatie. Gedurende dié jare is toenemend besef dat die herinskakelingsproses van kritieke belang is en dat kommunikasie tussen die gevangenis en die gemeenskap waarheen die gevangene op pad was, die sleutel was vir geslaagde oorskakeling en indirekte gemeenskapsinskakeling. Die "halfway houses" is beskou as oorskakelingsagente binne die gemeenskappe wat verantwoordelike en verantwoordbare gedrag sou bevorder. As gevolg van sowel

die uitgebreide publisiteit wat die "Halfway House Movement" geniet het as die groeiende professionele belangstelling in voorontslagprogramme, is Robert F. Kennedy se aanbeveling in 1961 dat federale-fondse beskikbaar gestel moes word vir die daarstelling van "halfway houses" wat deur die federale regering beheer sou word, deur die Kongres gesteun. 'n Opname in 1978 het getoon dat daar reeds 796 "halfway houses" in die VSA was. Terwyl 156 hiervan staats- of federale-inrigtings was, is 640 deur private instansies beheer. Alhoewel een of ander vorm van die "halfway house"-stelsel in lande soos die VSA, Kanada, Ierland, Skotland, Engeland, Duitsland, Nederland, Australië en Frankryk tans bestaan, blyk dit dan geen sodanige stelsel in lande soos Nigerië, Pakistan, Sri Lanka, die Republiek van Korea, die Fillipyne en Thailand bestaan nie.

5.1.4 Struktuur en funksie van oorskakelingsoorde

Oorskakelingsoorde het hoofsaaklik die gemeenskapsinskakeling van gevangenes ten doel. Die snelle uitbreiding van oorskakelingsoorde in veral die VSA was oorspronklik gebaseer op die teoretiese veronderstellings dat sulke oorde residivisme sou verlaag, mensliker behandeling sou verseker en uitgawes sou verminder. Benewens die verskillende benamings vir oorskakelingsoorde wat in verskillende lande aangetref word, blyk dit dat die beheer oor dié oorde soms by die staat en soms by partikuliere welsynsinstitusies berus. Verder blyk dit dat sekere oorde veral in die VSA, Kanada en Brittanje as gevolg van hulle lang geskiedenis in verband met die ontwikkeling van sulke

oorde, oor fasiliteite beskik wat òf heeltemal privaat bedryf en beheer word òf staatsubsidies ontvang maar nogtans eie beheer toepas sonder direkte staatsinmenging.

Sowel die beskikbare fondse as die aard van die bemoeienisprogramme wat aangebied word, is bepalend vir die grootte van die oorskakelingsoorde. Oorskakelingsoorde behoort naby industriële gebiede te wees en openbare vervoer en ander kommersiële dienste behoort binne loopafstand van die oord te wees. Sowel die gemeenskapsleiers as die gemeenskap self, behoort geraadpleeg te word oor die daarstelling van 'n oord in die betrokke gemeenskap. 'n Akkurate kosteberekening in verband met 'n oorskakelingsoord word bemoeilik as gevolg van die gebrek aan vergelykbare alternatiewe vir opname in so 'n oord. Sowel per capita-kostes as kapitaaluitgawes sal groot verskille toon, want oorskakelingsoorde kan of die aankoop en instandhouding van reeds bestaande woonhuise òf woonstelblokke behels òf hulle kan nuwe geboue wat spesiaal opgerig moet word, wees. Oorskakelingsoorde wat deur die staat beheer word se gemiddelde kostes is aansienlik laer as die oorde wat deur partikuliere instansies beheer word.

Oorde wat deur die owerhede beheer word, benut op 'n roterende basis die dienste van personeel wat ook in die konvensionele gevangenis dienste lewer. Ten aansien van die seleksie van inwoners vir opname in oorskakelingsoorde, word verskillende kriteria in verskillende lande en selfs binne dieselfde land aangetref. Toelatingsvereistes sluit onder andere in dat die persoon met die laaste gedeelte van sy vonnis

besig moet wees, oor 'n goeie werksrekord in die gevangenis moet beskik, geen drank-, dwelm- of homoseksuele probleme moet hê nie en nie 'n geweldsoortreder moet wees nie. Die bemoeienisprogramme moet toege-spits wees op die ontmoeting van die behoeftes van die persone wat daardie programme ontvang en sluit onder andere groepsterapie, gesins- en huweliksterapie, realiteitsterapie, maatskaplike bedreweenhede-opleiding, rollespel, persoonlike berading en lesings in.

5.1.5 Doel met hierdie ondersoek

Skrywer vertrou dat daar wel met die doel van hierdie ondersoek geslaag is, naamlik on deur middel van 'n literatuurstudie die huidige stand van oorskakelingsoorde te ondersoek ten einde:

- . Sowel die ontstaan en ontwikkeling as die struktuur en funksie van dié oorde uit te beeld; en
- . om 'n bibliografie en verwysings daar te stel ten einde verdere en meer grondliggende navorsing in verband met oorskakelingsoorde te vergemaklik, te stimuleer.

Aan die hand van die bevindinge word daar vervolgens enkele aanbevelings gemaak.

5.2 AANBEVELINGS

5.2.1 Oorskakelingsoorde

(1) Motivering

Die daarstelling en doeltreffende funksionering van oorskakelingsoorde (Korrektiewe Dienste-inrigtings) kan daartoe lei dat die gevangene wat nog onder vonnis is en wie se behandelingsprogram sy opname in so 'n inrigting vereis, beter voorberei kan word vir sy heropname in die vrye gemeenskap. Die bou-, instandhoudings- en administratiewe koste van 'n oorskakelingsoord is baie laer as dié van 'n konvensionele gevangenis en daarom kan akkommodasie vir inwoners teen laer koste geskep word. Verder is die bemanning van sulke oorde relatief laag in vergelyking met 'n konvensionele gevangenis. Benewens bovermelde kostebesparing vir die staat, sal die inwoners van so 'n oord baie meer vryheid van beweging geniet, aangewese wees op beperkte selfbestuur onder die toesig en leiding van lede van Korrektiewe Dienste, 'n wye verskeidenheid van bemoeienisprogramme aangebied word, tuisverlof ontvang, werk in die gemeenskap kan verrig en sodoende in staat gestel word om skulde af te betaal en gesinne gedeeltelik of ten volle te onderhou en te betaal vir hulle losies in die oorskakelingsoord. Die vestiging van sulke oorde op strategiese plekke in die gemeenskap sal tot die gemeenskapsinskakeling van die gevangenes bydra. Die daarstelling van oorskakelingsoorde sal dus twee belangrike behoeftes bedien. Dit

sal inrigtingsafhanklikheid teenwerk by daardie gevangenes wat kwalifiseer vir opname in sodanige inrigtings en tweedens sal dit hoogs bevorderlik wees vir die gevangene se inskakeling in die gemeenskap. Dit volg dus dat slegs gevangenes wat nog onder vonnis is vir opname in so 'n inrigting kan kwalifiseer. 'n Tweede voorvereiste is dat die gevangene se behandelingsprogram sy opname in so 'n inrigting moet vereis en dus moet hy nog ondersteuning en leiding nodig hê met die oog op sy heropname in die vrye gemeenskap. Hierdie inrigting sal dus die belangrike leemte vul wat in die oorgangsfase van 'n gevangene se herinskakeling in die gemeenskap ontstaan.

'n Duidelike onderskeid word nou ook tussen hierdie Korrektiewe Dienste-inrigtings (oorskakelingsoord) en die sogenaamde nasorgtehuis getref waar laasgenoemde uitsluitlik 'n gemeenskapsingestelde inrigting is wat ook nie op enige wyse deur die Departement van Korrektiewe Dienste subsidieerbaar is nie. Oorskakelingsoorde is hoofsaaklik weg van 'n gevangeniskompleks geleë en sluit die belangrike moontlikheid in dat persone wat skuldig bevind is, na klassifikasie, direk daarheen gestuur kan word en voort kan gaan met die betrekking wat hy vóór skuldigbevinding bekleed het.

In die lig van die huidige swak ekonomie toestande in die RSA bestaan die moontlikheid om enkele reedsbestaande gevangenisse so in te rig dat "aparte" ont-slagvoorbereidingsafdelings daargestel kan word.

(2) Aanbevelings

Daar word voorgestel dat:

(a) Die daarstelling van oorskakelingsoorde (Korrektiewe Dienste-inrigtings waar die gevangene wat nog onder vonnis is en wie se behandelingsprogram sy opname in so 'n inrigting vereis, voorberei kan word vir sy heropname in die vrye gemeenskap) deur die Departement van Korrektiewe Dienste as 'n prioriteit oorweeg moet word.

(b) Benewens die benutting van die professionele personeel wat reeds in diens van die Departement van Korrektiewe Dienste is, veral gebruik gemaak moet word van vrywilligers uit die gemeenskap wat oor die nodige professionele opleiding en/of belangstelling en vaardighede beskik.

(c) Verdere navorsing onderneem behoort te word ten einde toepaslike bemoeienisprogramme vir benutting in oorskakelingsoorde, seleksie van inwoners en gemeenskapsgesindheid teenoor die daarstelling van sulke oorde te bepaal.

5.3 SLOTOPMERKING

Die vertrou word uitgespreek dat dié studie vir veral die Departement van Korrektiewe Dienste van waarde sal wees met betrekking tot die beplanning en uitbouing van hul reeds bestaande herintegrasiemodel. In aansluiting hierby word die vertrou gekoester dat hierdie studie ook daartoe sal bydra dat menige gevangene wat nog onder vonnis is en wie se behandelingsprogram sy opname in so 'n oorskakelingsoord vereis, se verduisterde toekomsperspektief verhelder sal word.

BIBLIOGRAFIE

ALEDORT, S.L. & JONES, M. 1973. The Euclid house: a therapeutic community halfway house for prisoners. *American Journal of Psychiatry*, 130(3) :286-289.

ALLEN, H.E. et al. 1975. *Halfway houses: development, testing and dissemination*. Washington: Nat.Inst. of Law Enforcement and Crim. Just. LEAA Department of Justice.

ALLEN, M.E. et al. 1978. *Halfway houses*. New York: U.S. Department of Justice.

ARNOLD, A. 1981. Some uses of open prisons overseas. *Prison Service Journal*, 14:7-9.

ASTONE, N.A. 1982. What helps rehabilitation? A survey of research findings. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 26(2) :109-120.

BAECHTOLD, A. 1976. *Categories of prisoners*. Lecture given at the Seminar on Prison Administration organized by the Council of Europe. Lisbon, 25-30 Oct. 1976.

BANKS, M.E. & ACKERMAN, R.J. 1983. *Women prisoners: reintegration into family and community*. Paper presented at the Annual Convention of the American Psychological Association in Toronto Canada on 24th August.

BARTOLIAS, C. & MILLER, S. 1978. *Correctional Administration*. New York: McGraw-Hill.

BEAN, P. 1978. Alternatives to rehabilitation. *Prison Service Journal*, 32:1-3,19.

BEHA, J.A. 1977. Testing the functions and effect of the parole halfway house: one case study. *The Journal of Criminal Law and Criminology*, 67(3):335-350.

BERECOCHEA, J.E., HIMELSON, A.N. & MILLER, D.E. 1972. The risk of failure during the early parole period: a methodological note. *The Journal of Criminal Law, Criminology and Police Science*, 63(1):93-97.

BERKLEY, G.E. et al. 1976. *Introduction to criminal justice*. Boston: Holbrook.

BERSANI, C.A. 1970. *Crime and delinquency*. Toronto: MacMillan.

BLOOR, M.J. 1986. "Problems of therapeutic community practice in two halfway houses for disturbed adolescents: a comparative sociological study". *Journal of Adolescence*, 9(1):29-48.

BOESS, W. 1972. Entlassenenhilfe-voraussetzung der resozialisierung. *Osterreichische Richterzeitung*, 50(10):155-157.

BONTA, J.L. *et al.* 1983. Restitution in criminal halfway houses: victim satisfaction, attitudes, and recidivism. *Canadian Journal of Criminology*, 25(3):277-293.

BONTA, J. 1990. Hey, you don't belong here: proper classification is key to reducing crowding. *Corrections Today*, 52(3):84,86.

BONTA, J. & MOTIUK, L.L. 1985. Utilization of an interview-based classification instrument: a study of correctional halfway-houses. *Criminal Justice and Behavior*, 12(3):333-352.

BONTA, J. & MOTIUK, L.L. 1987. Diversion of incarcerated offenders to correctional halfway houses. *Journal of Research in Crime and Delinquency*, 24(4):302-323.

BONTA, J. & MOTIUK, L.L. 1990. Classification to halway houses: a quasi-experimental evaluation. *Criminology*, 28(3)497-506.

BOYLAN, J.L. 1984. Psychologists as researchers and advocates. *Contemporary Psychology*, 29(7):585-586.

BRAMWELL, H. 1983. Alternative sentencing or part-time imprisonment is discriminatory. *Howard Law Journal*, 26(3):1265-1268.

BRANHAM, V.C. & KUTASH, S.B. 1949. *Encyclopaedia of criminology*. New York: Philosophical Library.

BUCHNER, J.F. 1978. *Crime and punishment in America*. New York: Facts of Life.

BUFFUM, P.C. 1976. Surveying-exprisoners: procedures and pitfalls. *Prison Journal*, 56(1):53-66.

BUFFUM, P.C. 1976. The Philadelphia aftercare survey: a summary report. *Prison Journal*, 56(1):3-24.

BURSTOW, B. 1989. Conscientization: a new direction for ex-inmate education. *International Journal of Lifelong Education*, 8(1):25-45.

CALLISON, H.G. 1983. *Introduction to community-based corrections*. New York: McGraw-Hill.

CARLSON, E.W. & SEITER, R.P. 1977. Residential inmate aftercare: the state of the art. *Offender Rehabilitation*, 1(4) :381-394.

CARNEY, L.P. 1974. *Introduction to correctional service*. New York: McGraw Hill.

CLENDENEN, R.J., ELLINGTON, J.R. & SEVERSON, R.J. 1979. Project Newgate: the first five years. *Crime and Delinquency*, January:55-64.

CLOETE, M.G.T. & NAUDÉ, C.M.B. 1985. *Kriminologie: KRM205-E (Misdaadvoorkoming)*. Pretoria: Unisa.

CLOETE, M.G.T. & NAUDÉ, C.M.B. 1991. *Kriminologie: KRM302-E (Fundamentele kriminologie)*. Pretoria: Unisa.

COBDEN, J. & STEWART, G. 1984. Breaking out: a perspective on long-term imprisonment and the process of release. *Canadian Journal of Criminology*, 26(4):500-510.

COBEAN, S.C. & POWER, P.W. 1978. The role of the family in the rehabilitation of the offender. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 22(1):29-38.

COETZEE, W.S.J. 1984. *Voorlopige handleiding vir opvoedkundige personeel*. Pretoria: SA Gevangenisdiens.

CONRADIE, H. et al. 1986a. *Kriminologie: KRM301-D*. Pretoria: Unisa.

CONRADIE, H. et al. 1986b. *Kriminologie: KRM100-5*. Pretoria: Unisa.

CONRADIE, H. et al. 1990. *Kriminologie: KRM201-A (Fundamentele kriminologie)*. Pretoria: Unisa.

CREE, M.J., HOFFMAN, J.A. & RILEY, D.M. 1985. Research note: Prison aftercare: The community's responsibility? *Australian and New Zealand Journal of Criminology*, 18:115-119.

CULLEN, F.T. et al. 1990. Public support for correctional treatment: the tenacity of rehabilitative ideology. *Criminal Justice and Behavior*, 17(1):6-8.

CURTIS, D. 1974. Dartmoor to Cambridge and back. *Social Work Today*, 5(11):329.

CURTIS, R.L. & SCHULMAN, S. 1984. Ex-offenders, family relations, and economic supports: The "Significant Women" study of the TARP project. *Crime and Delinquency*, 30(4):507.

DALE, M.W. 1976. Barriers to the rehabilitation of ex-offenders. *Crime and Delinquency*, 22(3):322-337.

DAVIDSON, G.P. 1976. A British therapeutic community for the persistent offender. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 20(1):77-81.

DAVIES, M. 1974. *Prisoners of society: attitudes and after-care*. London: Routledge & Kegan Paul.

DAVIS, R.P. 1980. Employer stigmatization of ex-offenders and the pardon under the criminal records act. *Canadian Journal of Criminology*, 22(3):343-353.

DEMONE, H.W. & GIBELMAN, M. 1990. "Privatizing" the treatment of criminal offenders. *Journal of Offender Counselling, Services and Rehabilitation*, 15(1):7-26.

DEPARTEMENT Van Justisie. 1982. *Verslag vir die tydperk 1 Julie 1981 tot 30 Junie 1982*. Pretoria: Staatsdrukker.

DEPARTEMENTE van Justisie & Korrektiewe Dienste. 1991. *Witskrif oor die uitbreiding van die missie van die Departement van Korrektiewe Dienste en die instelling van Korrektiewe toesig as 'n alternatiewe vonnisopsie*. Pretoria: Staatsdrukker.

DEPREEUW, W. 1978. De reintegratie van langer gestraften. *Criminology*, 6:303-317.

DE VRIES, E. 1979. Die gevangene se intieme verhoudingslewe. *Nexus*, Maart :22.

DOLESCHAL, E. 1969. Graduated release. *Information Review on Crime and Delinquency*, 1(10):1-26.

DONELLY, P.G. & FORSCHNER, B.E. 1987. Predictors of success in a co-correctional halfway house: a discriminant analysis. *Journal of Crime and Justice*, 10(11):1-22.

DOWELL, D.A., KLEIN, C. & KRICHMAR, C. 1985. Evaluation of a halfway house for women. *Journal of Criminal Justice*, 13(3):217-226.

DUCKITT, J.H. & DU TOIT, L. 1986. *The assessment and classification of criminal offenders*. Pretoria: HSRC.

DUFFEE, D.E. 1990. *Birth of a halfway house*. Cincinnati: Anderson Publishing Company.

DUFFEE, D.E. & DUFFEE, B.W. 1981. Studying the needs of offenders in prerelease centres. *Journal of Research in Crime and Delinquency*, 18(2):232-253.

DUFFEE, D.E. & MCGARREL, E.F. 1990. *Community correction: a community field approach*. Cincinnati: Anderson Publishing Company.

DUFFEE, D.E. & WRIGHT, K.N. 1990. *Reintegration policy in practice: transition programs in the 1970s*. Cincinnati: Anderson Publishing Company.

DUNKEL, F. 1979. Probleme und perspektiven in der entlassenenhilfe. *Bewahrungshilfe*, 26(2):145-159.

EDMISON, J.A. 1976. First steps in Canadian after-care. *The Prison Journal*, 56(1):44-52.

EISENBERG, M. 1985. *Release outcome series: halfway house research*. Austin: Texas Board of Pardon and Paroles.

EISENBERG, M. 1990. *Special release and supervision programs: two year outcome study, halfway house/PPT placements*. Huntsville: Texas Department of Criminal Justice.

ELPHICK, R. 1983. Methodology in South African historiography: a defence of idealism and empiricism. *Social Dynamics*, 9(1):1-17.

ERICSON, R.B. 1978. Youth offenders and their social work. *Nexus*, December:26-27.

ERICKSON, R.J. et al. *Paroled but not free*. New York: Behavioral Publications.

EVANS, D.G. 1988. *Politics of care: reflections on the provision of residential services*. Rockville: National Institute of Justice.

FATTAH, E.A. 1982. Public opposition to prison alternatives and community corrections: a strategy for action. *Canadian Journal of Criminology*, 24(4):371-385.

FISHMAN, S.H. & ALISSI, A.S. 1979. "Strengthening families as natural support systems for offenders". *Federal Probation*, 43:16-21.

FLOYD, J. 1979. The community readjustment program. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 23(2):147-158.

GAREIS, B. 1978. Der strafvollzug in seiner revelanz hinsichtlich der ehelichfaruliaren bindungen und beziehungen der strafgefangenen. *Zeitschrift für Strafvollzug und Strafäffilligenhilfe*, 27(4):207-212.

GETTINGER, S. 1976. U.S. prison population hits all-time high. *Corrections Magazine*, 2(3):9.

GLASER, D. 1964. *The effectiveness of a prison and parole system*. New York: The Bobbs-Merrill Company.

GOLDFARB, R.L. & SINGER, L.R. 1973. *After conviction*. New York: Simon and Schuster.

GOLDMEIER, J., SAUER, R.H. & WHITE, E.V. 1977. A halfway house for mentally ill offenders. *American Journal of Psychiatry*, 134(1):45-49.

GOODSTEIN, L. 1979. Inmate adjustment to prison and the transition to community life. *Journal of Research in Crime and Delinquency*, 16:246-272.

GORTA, A. & COONEY, G. 1983. What makes a good parolee? *The Australian and New Zealand Journal of Criminology*, 16(2):106-118.

GREENWOOD, A.A. 1975. Langley House Trust and the problem of the homeless ex-offender. *Prison Service Journal*, 20:5-8.

GRUBB, D. 1981. Hostels: half-way there? *Prison Service Journal*, 14:6-10.

GRYGIER, T., NEASE, B. & ANDERSON, C.S. 1970. An exploratory study of halfway houses. *Crime and Delinquency*, 16:280-291.

HALL WILLIAMS, J.E. 1975. *Changing prisons*. London: Peter Owen.

HANDLER, E. 1974. Family surrogates as correctional strategy. *Social Service Review*, 48(4):539-549.

HARVEY, D.R. et al. 1987. Contract counselling: an evaluation of short-term group counselling in a community release corrections programme. *Small Group Behavior*, 18(4):513-532.

HASSIN, Y. 1979. The prisoner's family in Israel: problems and dilemmas. *International Social Work*, 22(2):9-16.

HELLMUND, S. 1981. Eleberatung mit straffälligen - chancen und schwierigkeiten. *Zeitschrift für Strafvollzug und Straffälligenhilfe*, 30(4):208-214.

HIBBERT, C.S. 1983. *Evaluering van nasorgdienste aan Swart oud-gevangenes deur NIMRO - Pretoria-tak*. Bloemfontein: Universiteit van die Oranje-Vrystaat. (M.Soc.Sc.-verhandeling)

HIBBERT, C.S. 1985. *Nasorg ten opsigte van die ontslane gevangene*. Referaat gelewer tydens die simposium oor proefdienste op 1985-03-21. Pretoria: Unisa.

HICKS, N. 1987. New relationship: halfway houses and corrections. *Corrections Compendium*, 12(4):1,5-8.

HIPPCHEN, L.J. 1982. *Holistic approaches to offender rehabilitation*. Illinois: Charles C. Thomas.

HIRSCHI, L.F.(III). 1990. *Introduction to criminal justice*. Cincinnati: Anderson Publishing Company.

HLUSCHAK, E.J. & MANITOBA, W. 1979. A research note: extent of police involvement with failure of residents at a community release centre. *Canadian Journal of Criminology*, 21(1):81-85.

HOLT, N. 1971. Temporary prison release. *Crime and Delinquency*, 17:414-430.

HOMANT, R.J. 1984. Employment of ex-offenders: the role of prisonization and self-esteem. *Journal of Offender Counselling, Services and Rehabilitation*, 8(3):5-23.

HOWSER, J.F. & MACDONALD, D. 1982. Maintaining family ties. *Corrections Today*, 44:67-88.

HURD, J.L., FEVURLY, J.L. & CRULL, E.L. 1974. Organized against crime: a full-service clearing-house. *Federation Probation*, 34(4):16-20.

INCIARDI, J. & HAAS, K. 1978. *Crime and the criminal justice process*. Iowa: Kendall-Hunt.

JAARVERSLAG. 1990. *S A Gevangenisdiens: Verslag 1 Julie 1989 tot 30 Junie 1990*. Pretoria: Staatsdrukker.

JARVINEN, S. 1989. *Halfway houses and aftercare for released prisoners*. Helsinki: National Institute of Legal Policy.

JOHNSON, E.H. 1974. *Crime, corrections and society*. Homewood: The Dorsey Press.

JOHNSON, H.W. 1989. If only: the experience of elderly ex-convicts. *Journal of Gerontological Social Work*, 14(1/2):191-208.

JOHNSON, J.S. & BONTA, J. 1985. Characteristics of staff and programs in correctional halfway houses. *Journal of Offender Counselling, Services and Rehabilitation*, 9(4):39-51.

JOHNSON, J.S. & BONTA, J. 1985. The characteristics of staff and programs in correctional halfway houses. *Journal of Offender Counselling, Services and Rehabilitation*, 9(4):39-51.

JUNG, J. 1974. The parole supervisor's perception of the parolee's situation. *Canadian Journal of Criminology and Corrections*, 16(3):272-281.

KALIS, A.C. 1987. *Die ontslagvoorbereiding van gevangenes: 'n literatuurverkenning van buitelandse programme*. Pretoria: RGN.

KARLSTROM, K. 1988. *Community release: a study of the effectiveness of Chapter 11 of the Law on Penal Custody in Institutions*. Norrkoping: Swedish Board of Corrections Research Division.

KASSEBAUM, G., WARD, D. & WILNER, D. 1971. *Prison treatment and parole survival: an empirical assessment*. New York: John Wiley & Sons.

KELLER, D.J. & ALPER, B.S. 1970. *Halfway houses: community-centered correction and treatment*. Massachusetts: Heath Lexington Books.

KIRBY, B.C. 1969. Crofton house: an experiment with a country halfway house. *Federal Probation*, 33(1):53-58.

KIRBY, B.C. 1972. An in-between correctional facility. *Police*, 16(7):52-55.

KITCHENER, H., SCHMIDT, A.K. & GLASER, D. 1977. How persistent is post-prison success? *Federal Probation*, 41:9-15.

LATESSA, E. & ALLEN, H.E. 1982. Halfway houses and parole: a national assessment. *Journal of Criminal Justice*, 10(2):153-163.

LATTIMORE, P.K. et al. 1990. Experimental assessment of the effect of vocational training on youthful property offenders. *Evaluation Review*, 14(2):115-133.

LECLAIR, D.P. 1990. "Effect of community reintegration on rates of recidivism: a statistical overview of data for the years 1971 through 1987". Boston: Massachusetts Department of Correction.

LEVINE, J., MUSHENO, M. & PALUMBO, D. 1980. *Criminal justice: a public policy approach*. New York: Harcourt Brace Jovanovich.

LIBBY, T.N. 1968. The residential centre for released prisoners. *Canadian Journal of Corrections*, 10(2):406-408.

LIEBMANN, M. 1980. Contracting into an ordered lifestyle. *Social Work Today*, 11(30):16-17.

LIKER, J.K. 1981. Economic pressures on the families of released prisoners: evidence from the TARP experiment. *Cornell Journal of Social Relations*, 16(1):11-27.

LINDEN, R. & PERRY, L. 1982. The effectiveness of prison education programs. *Journal of Offender Counselling Services and Rehabilitation*, 6(4):43-57.

LONERGAN, B. 1972. Community treatment services. *American Journal of Correction*, 34:5.

LONG, E.V. 1965. The prisoner rehabilitation act of 1965. *Federal Probation*, 29(4):3-7.

LOPEZ-REY, M. 1984. The need for a new international criminal justice order. *Federal Probation*, 1:19-21.

LÖTTER, J.M. & SCHURINK, W.J. 1984. *Gevangenis-bendes: 'n ondersoek met spesiale verwysing na noëmerbendes onder kleurlinggevangenes*. Pretoria: RGN.

LÖTTER, J.M. 1982. *Verslag oor studiereis: misdaad en misdaadnavorsing in die USA ('n oriëntasie.)* Pretoria: RGN.

LOUW, D.A. et al. 1978. *Kriminologiewoordeboek.* Durban: Butterworths.

LOVE, K.G. 1981. Paraprofessionals in parole and probation services: selection, training and program evaluation. *Journal of Criminal Justice*, 9(5):367-374.

MCCORKEL, L.W. 1975. Expanding probation: opportunities and problems. *Australien & New Zealand Journal of Criminology*, 8(2):137-142.

MACKENZIE, D.L. et al. 1989. Shock incarceration: rehabilitation of retribution. *Journal of Offender Counselling, Services & Rehabilitation*, 14(2):25-40.

MARTINSON, R. 1974. What works: questions and answers about prison reform. *Public Interest*, 35:25.

MATTHEWS, W.G. 1979. Restitution programming: reality therapy operationalized. *Offender Rehabilitation*, 3(4):319-324.

MAY, M.J. 1975. Maatskaplike werk dienste aan die gevangene. *Nexus*, Augustus:10-14.

MAY, R.R. 1967. *The art of counselling*. New York: Abingdon Press.

MEGARGEE, E.I. & CADOW, B. 1980. The ex-offender and the "monster" myth. *Federal Probation*, 44(1):24-37.

MEINERS, R.G. 1965. A halfway house for parolees. *Federal Probation*, 29(2):47-52.

MELVILLE, J. 1976. The waiting wives. *New Society*, 36(711):417-418.

MOHN, H. 1990. Maryland halfway house balances community fears and inmates' needs. *Corrections Today*, 52(2):216, 218-219.

MOLINARIO, A.J. 1950. *Pre-freedom regime*. Buenos Aires: International penal and penitentiary congress.

MONGER, M. 1967. Probation hostels in Great Britain. *Federal Probation*, 32(3):33-40.

MOORE, G. 1983. The beast in the jungle. *Psychology Today*, 17(11):38.

MOTIUK, L.L., BONTA, J. & ANDREWS, D.A. 1986. Classification in correctional halfway houses: the relative and incremental predictive criterion validities of the Megargee-MMPI (Minnesota Multiphasic Personality Inventory) and LSI (Level of Supervision Inventory) systems. *Criminal Justice & Behavior*, 13(1):33-46.

MOTT, J. 1984. Social research on adult prisons and prisoners in England and Wales. *Research Bulletin*, 18:31.

MOUTON, J. & MARAIS, H.C. 1985. *Metodologie van die geesteswetenskappe: basiese begrippe*. Pretoria: RGN.

MOYER, S. 1978. *Self evaluation in community-based residential centres*. Ottawa: Ministry of the Solicitor General of Canada.

MRAD, D.F., KABACOFF, R. & DUCKRO, P. 1983. Validation of the Megargee typology in a halfway house setting. *Criminal Justice and Behavior*, 10(3):1-19.

NATIONAL Institute of Mental Health. 1971. *Community based correctional programs*. Maryland: Rockville.

NEL, B.F., SONNEKUS, M.D.H. & GARBERS, J.G. 1965. *Grondslae van die psigologie*. Stellenbosch: Universiteitsuitgewers.

NEL, J.P. 1979. Maatskaplike werk met die gevange-
ne. *Nexus*, Maart:8-11.

NEL, J.P. 1981. *Wetenskaplik verantwoorde maatskaplikewerk-behandeling binne die gevangenis as voorvereiste vir doeltreffende nasorg*. Potchefstroom: PU vir CHO. (D.Phil-proefskrif)

NESER, J.J., CILLIERS, C.H. & VAN DEN HEEVER, E.S.
1989a. *Penologie: PNL100-C*. Pretoria: Unisa.

NESER, J.J. et al. 1989. *Penologie: PNL201-G*
(*Fundamentele penologie*). Pretoria: Unisa.

NESER, J.J., CILLIERS, C.H. & VAN DEN HEEVER, E.
1989b. *Penologie: PNL301-K* (*Fundamentele penologie*). Pretoria: Unisa.

NESER, J.J. & CILLIERS, C.H. 1990a. *Penologie: PNL201-G*
(*Regsplegende penologie*). Pretoria: Unisa.

NESER, J.J. & CILLIERS, C.H. 1991. *Penologie: PNL202-H*
(*Gemeenskapspenologie*). Pretoria: Unisa.

NESER, J.J. & CILLIERS, C.H. 1990b. *Penologie: PNL202-H*
(*Penitensiële penologie*). Pretoria: Unisa.

NESER, J.J. 1990. *Penologie: PNL302-L* (*Penitensiële penologie*). Pretoria: Unisa.

NESER, J.J. & CILLIERS, C.H. 1988. *Penologie: PNL304-N*
(*Gemeenskapspenologie*). Pretoria: Unisa.

NESER, J. (red.) 1989. *Penitensiële penologie: perspektief en praktyk*. Johannesburg: Lexicon.

NEW YORK DEPARTMENT OF CORRECTIONAL SERVICES. 1980.
Selection of procedures for temporary release programs. New York: Government Printing Office.

OTTO, J.F. & WILLEMSE, W.H. 1982. *Verslag oor besoeke aan gevangnisse en gesprekke met amptenare in Amerika en Europa*. Pretoria: SA Gevangenisdiens.

PEARCE, W.H. 1970. Reintegration of the offender into the community: new resources and perspectives. *Canadian Journal of Corrections*, 12:446-481.

PERRIER, D.C. & PINK, F.S. 1985. Community service: all things to all people. *Federal Probation*, 49(2):32-38.

PETERSILIA, J. 1987. Prisoners without prisons. *State Legislatures*, August:22-25.

PETERSON, D. & THOMAS, C. 1979. *Corrections, problems and prospects*. New Jersey: Prentice-Hall.

POTUTO, J.R. 1980. A model proposal to avoid ex-offender employment discrimination. *Ohio State Law Journal*, 41(77):77-106.

PRIESTLEY, P. et al. 1984. *Social skills in prison and the community: problem-solving for offenders*. London: Routledge and Kegan Paul.

RACHIN, R.L. 1972. "So you want to open a halfway house". *Federal Probation*, 36(1):30-37.

RAFAEL, C. s.a. *The step from prison to freedom*. Kragshovhede: Governor of the State Prison.

REED, J.P. 1979. Civil disabilities, attitudes, and re-entry: or how can the offender reacquire a conventional status? *Offender Rehabilitation*, 3(3):219-228.

REID, S.T. 1976. *Crime & Criminology*. Illinois: Dryden.

REID, T.D. 1984. Community service as an alternative to imprisonment: a judicial perspective. *South African Journal of Criminal Law and Criminology*, 8(2):126-130.

RENZEMA, M.W. 1980. *Coping with freedom, a study of psychological stress and support in the prison to parole transition*. Albany: State University of N.Y. (Ph.D.dissertation).

RETIEF, G.M. 1965. Nasorg as faktor in die rehabilitasie van gevangenes. *Rehabilitasie in Suid-Afrika*, 9(4):179-183.

RICHMOND, M.S. 1966. On conquering prison walls. *Federal Probation*, 30(2):17-22.

ROBERTS, A.R. 1974. *Correctional treatment of the offender*. Springfield:Thomas.

ROUX, J.P. 1973. Die gevangenis: rehabilitasieverwagtings. *Misdaad, Straf en Hervorming*, 2(3):16-24.

RUSSEL, M.A. 1970. The co-operation between "inside" and "outside" social workers. *Social Work*, 6(3):131, 133-135, 137, 143.

SAMAH, J. 1988. *Criminal justice*. New York: West Publishing Company.

SANDU, H.S., DODDER, R.A. & DAVIS, S.P. 1990. Community adjustment of offenders supervised under residential vs. non-residential programs. *Journal of Offender Rehabilitation*, 16(1/2):139-162.

SCHEFFER, C. 1985. *Paroolvrylating*. Referaat gelewer tydens die simposium oor proefdienste op 1985-03-21. Pretoria: Unisa.

SCHWINDT, H.D. & BEST, P. 1981. Alte und neue wege in der entlassenenhilfe erlautert um beispiel von niedersachsen. *Zeitschrift fuer Strafvollzug und Strafäflighilfe*, 30(1):4-11.

SECOND United Nations Congress On The Prevention of Crime And the Treatment of Offenders. 1960. *Pre-release treatment and aftercare as well as assistance to dependants of prisoners*. New York: United Nations.

SEITER, R.P. et al. 1977. *Halfway houses*. Washington: U.S. Department of Justice.

SLOSAR, J.A. 1978. *Prisonization, friendship, and leadership*. Canada: D.C. Heath.

SMITH, R.R. & MILAN, M.A. 1973. A survey of the home furlough policies of American correctional agencies. *Criminology*, 11:95-104.

SMITH, R.R. & SABATINO, D.A. 1990. American prisoner home furloughs. *Journal of Offender counseling, Services & Rehabilitation*, 10(1):18-25.

SOOTHILL, K. & HOLMES, J. 1981. Het vinden van werk voor er-gedetineerden: een follow-up studie. *Howard Journal*, 20:29-36.

SOOTHILL, K. 1976. Planned and unplanned aftercare. *Prison Service Journal*, 23:7-9.

SPENCER, J. 1975. Championing the ex-offender. *Corrections Magazine*, 1(5):13-20.

SRIVASTAVA, S.P. 1987. Post institutional treatment of offenders: an overview of after-care services in India. *Social Defence*, 23(87):15-23.

STAANDE *Gevangenisdiensorders Afdeling B (W1/81)*. 1981. Pretoria: Staatsdrukker.

STRYDOM, A.E. & URBANI, G. 1984. Die kind se belewing van sy vader se gevangenskapskap. *Rehabilitasie in Suid-Afrika*, 28(2):48-53.

STRYKER, L.E. & SCORZELLI, J.F. 1977. Work, counselling, and the ex-law offender. *Offender Rehabilitation*, 1(3):263-266.

STRUCKHOFF, D.R. 1979. Toward a model of involuntary separation of families. *Offender Rehabilitation*, 3(4):289-297.

STUDT, E. 1972. *Surveillance and service on parole*. Los Angeles: Institute of Public Affairs, University of California.

STURNIOLO, I. 1976. Dinamiche delle relazioni dei detenuti con le famiglie e con gli assistenti volontari alla luce del nuovo ordinamento penitenziario. *Rass Stud Penitenz*, 26(5):591-602.

SUID-AFIRKA (Republiek). 1959. *Wet op Gevangnisse. Wet No. 8, 1959*. Pretoria: Staatsdrukker.

SULLIVAN, D.C., SIEGEL, L.J. & CLEAR, T. 1974. The halfway house, ten years later: reappraisal of correctional innovation. *Canadian Journal of Criminology and Corrections*, 16(2):189-197.

SULLIVAN, J. 1974. *Introduction to criminal justice*. s.l.:Good Year.

SUTHERLAND FOX, S. 1981. Families in crisis: Reflections on the children and families of the offender and the offended. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 25(3):254-264.

SYKES, G.M. 1971. *The society of captives: a study of a maximum security prison*. New Jersey: Princeton University Press.

SYKES, G.M. 1978. *Criminology*. New York: Harcourt Brace Jovanovich.

THERON, F. 1984. The prison crisis in England: an overview. *South African Journal of Criminal Law and Criminology*, 8(1):75-83.

TOBORG, M.A. et al. The transition from prison to employment: an assessment of community-based programs. Washington: U.S. Government Printing Office.

TRAVIS, L.F. (ed.) 1985. *Probation, parole and community correction*. Illinois: Waveland Press.

TROJANOWICZ, R.C. 1973. *Juvenile delinquency: concepts and control*. New Jersey: Prentice-Hall.

TURNER, M. 1969. A practical contribution to improved aftercare. *Medical and Biological Illustration*, 19(3):150-156.

UNAFEI (United Nations Asia and Far East Institute for the Prevention of Crime and the Treatment of Offenders). 1983. Alternatives to imprisonment in Asia. *International Review of Criminal Policy (New York)*, 36:27-37.

UNITED Nations. 1983. Alternatives to imprisonment in Asia. *International Review of Criminal Policy*, 36:27-37.

UNITED STATES Department of Justice. 1973. *Criminal justice monograph: reintegration of the offender into the community*. Washington: Government Printing Office.

UNITED STATES Department of Justice. 1980. *Pre-release program*. Washington: Government Printing Office.

UNITED STATES Department of Justice. 1982. *Statement of work: contract community treatment centres*. Washington: Government Printing Office.

URBANI, G. 1987. *Enkele aspekte rakende die vrylating en herinskakeling van 'n groep blanke manlike oud-gevangenes: 'n verkenningsstudie*. Pretoria: RGN.

URBANI, G. 1989. Skoolhoof se begrip van en verantwoordlikheid teenoor die kind met 'n vader in die gevangenis. *Suid-Afrikaanse Tydskrif vir Opvoedkunde*, 9(4):737-742.

VAKTAALKOMITEE vir Maatskaplike Werk. 1984. *Tweetalige definiërende woordeboek vir maatskaplike werk*. Pretoria: Staatsdrukker.

VAN DEN HAAG, E. 1982. Could successful rehabilitation reduce the crime rate? *The Journal of Criminal Law & Criminology*, 73(3):1022-1035.

VAN DEN BERG, J.H. 1955. *The phenomenological approach to psychiatry*. Illinois: Charles C. Thomas.

VAN DER MERWE, J.N.K. 1984. Toesigdienste (proef-dienste) aan die volwasse oortreder: 'n bydrae van die maatskaplike werker tot die strafregproses. *Maatskaplike Werk*, 20(2):98-125.

VAN DER WALT, P.J. (red.) 1978. *Misdaad en die gemeenskap*. Pretoria: Unisa.

VAN HEERDEN, S.M. 1980. *Die opvoeder: 'n pedagogiese oopdekking in tydperspektief*. Pretoria: Unisa. (M.Ed.-verhandeling)

VAN HOVE, T.T. 1971. Some aspects of the organisation of treatment and after-care of offenders in Germany, England and the Netherlands. *Humanitas*, 1(1):39-43.

VAN RENSBURG, C.J.J. & LANDMAN, W.A. 1986. *Fundamenteel-pedagogiese begripsverklarings: 'n inleidende oriëntering*. Pretoria: N.G. Kerkboekhandel.

VAN ROOYEN, J.H. 1981. Aspekte van reg en geregtigheid met betrekking tot gevangenes. *Tydskrif vir Hedendaagse Romeins-Hollandse Reg*, 44(1):1-17.

VERSLAG. 1990. *SA Gevangenisdiens: Vir die tydperk 1 Julie 1989 tot 30 Junie 1990*. Pretoria: Staatsdrukker.

VENTER, H.J. & WRIGHT, J. 1974. *Introduction to Criminology*. Springfield: Charles C. Thomas.

VILJOENKOMMISSIE. 1976. *Verslag van die Kommissie van Onderzoek na die Strafstelsel van die Republiek van Suid-Afrika*. Pretoria: Staatsdrukker.

WALDO, G.P., CHIRICOS, T.G. & DOBRIN, L.E. 1973. Community contact and inmate attitudes: an experimental assessment of work release. *Criminology*, 11(3):345-381.

WALLER, I. 1974. Conditional and unconditional discharge from prison: effects and effectiveness. *Federal Probation*, 38(2):9-14).

WALLER, I. *Men released from prison*. 1979. Toronto: University of Toronto.

WARREN, M.Q. 1971. Classification of offenders as an aid to efficient management and effective treatment. *The Journal of Criminal Law, Criminology and Police Science*, 62(2):239-258.

WEATHERBURN, D. 1982. Seven arguments against rehabilitation: an assessment of their validity. *The Australian and New Zealand Journal of Criminology*, 15(1):56-65.

WHISKIN, N. 1976. Accommodating offenders in the South-West. *Prison Service Journal*, 21:6-9.

WILSON, G.P. 1985. *Halfway house programs for offenders*. Illinois: Waveland Press.

YURKANIN, A. 1989. Meeting offenders halfway.
Corrections Today, 51:16-18.

ZALBA, S.R. 1967. Work Release: a two-pronged
effort. *Crime and Delinquency*, 15:506-512.